

Revistă premiată cu medalia și diploma „Pamfil Șeicaru” pentru literatură 2008 și „Premiul de excelență” al Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România 2011-2012

Climata

181

Director fondator: Ion Iancu Vale

Director editor:

Anul 19

prof.dr. Gheorghe-Valerică Cimpoia

martie 2025

literare

Revistă literară și de cultură românească

Fondată: mai 2007

CUPRINS

Rainer Maria Rilke/ Poezie...3
Mihai Batog Bujeniță/ Despre epigrama politică...4
Cristian Grigore/ Poezie...6
Elena Trifan/ Muzeul Civilizației Urbane...7
Dumitru Ichim/ Memoriile unei capre...9
Vasile Filip/ Recenzie Vavila Popovici...12
Ion Pachia Tatomirescu/ Interioritate esențializată...13
George Petrovai/Componenta aristocratică a lui G. Ibrăileanu...16
Gruia Cojocar/ Șuvoi de viață printre morminte...18
Ionuț Țene/ Coloana Infinitului este osia lumii...20
Florin Grigoriu/ 20 de mărtișoare...21
Ivan Pozzoni/ Poezie...23
Zenovie Cărlugea/ O inedită revelație documentară...24
Angela Burtea/ Trecerea implacabilă a timpului...26
Ionel Necula/Adrian Botez - Despre domnia lebedei...27
Mihaela CD/ Recenzie - Vasile Bele...28
Marin Voican-Ghioroiu/ Puterea de a ierta...29
Elena Oprea/Poezie...31
Florentin Smarandache/Nicholas Dima-Despre aici și dincolo...32
Claudia Voiculescu/ Poezie...34
Gheorghe Valerică Cimpoca/ Cunoaștere și înțelegere...35
Maria Panciuc Bucataru/ Recenzie - Dan Teodorescu...36
I.I. Vale/ Ne trebuie împăratul...37
Mihai Eminescu și Regina Elisabeta- propus de Al.S.B...38
Al Florin Țene/ „Istoriile” scriitorului Ion N Oprea... 39

INFO CLIMATE

Peisaj de primăvară
de Grigorescu Ion

CONTURI PENTRU DEPUNERI DESCHISE LA BANCA TRANSILVANIA TÂRGOVIȘTE

RO54 BTRL 01601201U02393XX - pentru depuneri în LEI - RO 04 BTRL EURCRT00U0239301 - PENTRU
DEPUNERI ÎN EURO (SWIFT: BTRLR022) - USD: RO44BTRLUSD CRT00U0239301

Redacții asociate - România:

Bacău, Bistrița, Brașov, Cluj-Napoca, București, dev,
Focșani, Iași, Suceava, Turnu-Severin, Hunedoara,
Mangalia, Olănești, Dragnea, Ploiești.

Alte țări: Anglia, Australia, Belgia, Canada,
Danemarca, Elveția, Franța, Germania, Gibraltar,
Israel, Italia, Macedonia, Portugalia, Republica
Moldova, Serbia, Spania, SUA, Ucraina.

Redactor șef: *Ion Iancu Vale*

Redactor șef-adjunct: *prof.dr. Gheorghe Valerică Cimpoca*

Colegiul redacțional: *Florea Turiac, George Piteș, Vasile
Didoacă Dojana, Ion Teodor Palade, Sebastian Drăgan,
Carmen Georgeta Popescu, Elena Oprea*

Fondatori:

*Ion Iancu Vale
Mircea Cotârță
Sebastian Drăgan*

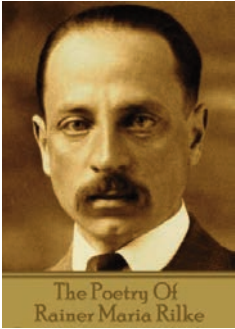
Colaboratori principali: Mihai Antonescu, Nicolae Bălașa, Elena Buică, Roni Căciularu, Luca Cipolla, George Coandă, Florian Copcea, Melania Cuc, Emilia Dănescu, Mircea Drăgănescu, George Filip, Dan Gîju, Dimitrie Grama, Dragoș Niculescu, Djamel Mahmud, Menuț Maximilian, Gavril Moisa, Octavian Mihalcea, Monica Mureșan, Ștefan Lucian Mureșanu, Florin Vărlan Neamțu, George Petrovai, Vavila Popovici, Georgeta Resteman, Puiu Răducanu, George Roca, Viorel Roman, Dorel Schor, Claudia Serea, Gabriela Căluțiu Sonnenberg, Al. Florin Țene, Baki Ymeri, Virginia Mateiaș, Gheorghe Neagu, Mihai Merticaru, Ioana Stuparu.

Răspunderea deontologică a materialelor publicate aparține exclusiv semnatarilor

Revistă editată de Societatea Culturală și Prietenie „LA NOI ACASĂ” Târgoviște ISSN 1843-035X

Revista apare în colaborare cu Societatea Scriitorilor Târgovișteni

Tehnoredactare: Mariana Briceag; Secretariat: Reta Sofronie Iancu; Administrare site: Dorin Let

Poeme de Rainer Maria Rilke (1876-1926)

Cartea pelerinajului

*Stinge-mi lumina ochilor: te pot vedea,
acoperă-mi urechile: te-aud ușor,
fără picioare către tine pot umbla,
și fără gura pot să te implor.*

*Frânge-mi în două brațele,
la fel te va cuprinde inima-mi, în loc;
oprește-mi inima și creierul va bate
IAR DE-MI VEI AZVÂRLI ÎN CREIER FOC,
PE SÂNGE TE VOI DUCE MAI DEPARTE*

*De dragul tău se-nchid în ei poezii
și strâng imagini pline, foșnitoare,
și merg, se coc în ritmuri ca în soare
și-atât de singuri sunt de-a lungul vieții...*

*Nu temple care-l strâng pe domnu-n fiare,
ca pe-n fugar și-l plâng în gura mare,
ca pe-o jivină prinsă și rănită, -
ci case ce-l primesc pe cel ce bate
și-un simțământ de-ofrande nesecate,
în noi și-n orice faptă săvârșită. (...)*

Cina ce-a de taină

*S-au strâns în juru-i tulburi și mirați,
iar el se-nchide ca-nțelepții ; iată-l
cum dintr-ai lui se smulge, dintre frați,
și ca un fluviu curge-nstrăinatul.
Îl năpădește vechea-nsingurare,
cea care l-a crescut spre fapte-adânci ;
iar va umbla printre măslini, și-atunci
îl vor lăsa cei ce-l iubesc mai tare.*

*La cea din urmă cină i-a chemat
și (cum aleargă-mpușcături un stol
din lan) cuvântu-i de pe pâini a alungat*

*mâinile lor: spre el, neliniștit
se-ndreaptă-n zbor și mesei dau ocol
și caută scăpare. Însă el
e pretutindeni ca un asfințit.*

Când voi muri, tu Doamne ce vei face?

*Când voi muri, tu Doamne, ce vei face?
Îți sunt ulciorul (de-n cioburi m-aș preface?)
Și băutura-ți sunt (de m-aș strica îți place?)
Îți sunt vestmântul ce va să te-mbrace,
cu mine sensul tău dispare.
Dacă m-am dus n-ai casă-n care
cuvinte să te-ndemne cu ardoare.
Din ostenitele-ți picioare-ți cad mereu
sandalele de catifea ce îți sunt eu.
Mantaua ce o porți și se desprinde.
Privirea ta ce-o simt pe-al meu obraz
atât de caldă o primesc, ce-n orice caz
mă va urma și căuta cu mult necaz -
va pune pietre reci în poala care
le va purta înspre apus de soare.
Ce ai să faci, tu Doamne? Mi-este teamă.*

Alinarea Mariei cu cel înviat

*Ce-au simțit atunci: nu este oare
decât orice taină mai dulce
și tot pământesc:
când puțin palid încă de groapă,
ușurat a mers către ea:
înviat în tot locul.
O, către ea, mai întâi. De nespus
le era vindecarea.
Da, se vindecau, asta era. Și n-aveau nevoie
să se-atingă tare.
El puse, de-abia o secundă,
a lui – în curând
veșnică – mână, pe umărul ei femeiesc.
Și ei începură,
tăcut ca pomii-n aprilie,
și nețărmit,
acest anotimp
al supremei lor legături.*

DESPRE EPIGRAMA POLITICĂ

Mihai BATOG BUJENIȚĂ

Încă din vremurile când epigrama se desprindea de forma sa inițială (scurtă scriere pe un monument funerar; cf. gr. *epi* – deasupra, *gramma* – inscripție) devenind: *Specie de poezie (scurtă) cu caracter satirizant, care se sfârșește printr-o poantă ironică, mușcătoare la adresa unui personaj, a unui fapt etc. (cf. DEX), creatorii de gen au folosit-o cu succes ca armă politică, pentru a ataca moravurile unor oameni importanți din societate sau instituții de putere. Faptul că se putea reține foarte ușor și astfel se răspândea cu celeritate în rândul maselor o făcea foarte incomodă pentru cei vizați și de aici decurgeau nu numai efectele ei de instanță morală, ci și reacțiile nu tocmai intelectuale ale subiecților.*

Martial, cel pe care îl considerăm pe bună dreptate ca fiind părintele epigramei, așa cum o înțelegem noi astăzi, era conștient de forța epigramei și, în consecință, a evitat cu multă înțelepciune ca vreuna din creațiile sale să fie inter-pretată ca fiind ofensatoare pentru împărat. Avea dreptate, fiindcă societatea în care trăia dădea drepturi de viață și de moarte capetelor încoronate, iar el era conștient de riscurile imense pe care și le-ar fi asumat dacă ar fi scris așa cum cred că ar fi putut deoarece firea sa critică avea destule de reproșat chiar și împăratului ca om, dar mai ales ca instituție. Opera sa conține totuși o creație în opt versuri, mai mult un madrigal, adresat împăratului semn că acesta știa ce și cum scrie fiind cel mai probabil monitorizat prin zbirii săi:

Dedicație Împăratului: *De-ți va cădea, o, Cezar, această carte-n mână/ Să-ți descrețească fruntea ce-i peste țări stăpână/ Ușoara veselie triumful nu-ți jighește,/ Iar comandantul oastei de-o glumă nu roșește./ Așa cum râzi când joacă Latinus sau Timele,/ La fel citește, Cezar, și versurile mele./ Nici cenzorul prea aspru cu râsul nu se arată;/ Neobrăzat mi-e scrisul, dar viața mea-i curată. Trad. Tudor Măinescu.*

Nu același lucru se întâmplă atunci când Martial atacă un potentat al vremii, dar care nu are drept de moarte sau viață asupra sa: **Lui Manneia (senator):** *Când văzui cum cățelușa ți-a lins fața, îmi șoptii: Nu mă mir, așa sânt cîinii: umblă după scîrnăvii. Trad. Tudor Măinescu.*

Faptul că Martial ne-a lăsat o operă epigramatică

(12 cărți din cele 15 scrise de-a lungul vieții) și totuși a murit în patul său, de bătrânețe, demonstrează cu pute-rea probelor că a fost un om foarte inteligent care a știut să spună adevărul fără a provoca pe cine nu trebuie, care pe lângă talentul său literar a fost și un abil diplomat, dar și un om de o înaltă ținută morală dacă avem în vedere ce a scris în prefața primei sale cărți: *„am pus în cărțile mele destulă măsură pentru a nu jigni pe aceia care știu să se judece singuri. Versurile mele vesele nu trec niciodată dincolo de buna-cuviință datorată și celor mai de jos oameni.”* Acest citat ar putea să fie un fel de cod al onoarei pentru noi cei de astăzi...

Mult mai târziu, când epigrama devenise joc intelectual la curțile regale și imperiale ale Europei Occidentale, ea devine mult mai cinică, mai agresivă, iar capetele încoronate nu mai sunt deloc protejate de săgețile metaforice ale catrenelor satirice. În Anglia regele este criticat fără nici un menajament pentru viața personală deloc exemplară, iar în Franța nefericitul Ludovic al XVI-lea are parte de catrene de-a dreptul jignitoare cu referire la soție și fiu. Nu sunt evitați nici papii sau înalții prelați ai diferitelor culte, dar nici împărații. Un puternic spirit de frondă animă creațiile înainte de Revoluția Franceză și cred că de fapt acest climat intelectual a și potențat evenimentele ei sângeroase.

Interesant este faptul că și în autocraticul Imperiu Țarist au apărut, destul de timid, dar totuși au apărut, mari creatori care au simțit nevoia, este drept ceva mai târziu, de a se exprima și ei în versuri acide la adresa conducătorilor.

Iată o poligramă a lui Pușkin adresată Țarului Alexandru I-ul: *În sunetele tobelor crescut/ Fu țarul comandant temut:/ La Austerlitz a luat-o la picior,/ În 812 fu străpuns de un fior,/ În schimb a fost dascăl de strategie/ Dar săturându-se e-n fine,/ Asesor de colegiu, se știe:/ Pentru treburile străine. Trad. Virgil Teodorescu.*

Observăm desigur tonul destul de sfios al poeziei mult deosebit de cel vehement dintr-o altă creație a lui Pușkin adresată de astă dată lui Voronțov, ministru imperial: *Semi cult și semi lord.../ N-o s-ajungă sută-n sută/ Cult și lord, sunt de acord;/ Dar e prost (și se discută!),/ Laș(în sute de nuanțe!)...Deci aici mai sunt... speranțe! Trad. de Aurel Iordache.*

Devine extrem de greu de explicat și de analizat cauzele pentru care, după Revoluția din Franța de la 1789 și triumful ideilor iluministe, epigrama ca instrument de luptă politică intră în reflux și nu pare a-și mai regăsi forța pe care o avusese cu doar câteva decenii în urmă, deși, în general vorbind, societățile devin din ce în ce mai atașate ideilor democratice care promovează drepturile omului, în special dreptul

liberei exprimări. Este posibilă, dar asta doar ca ipoteză strict personală, ca puterea, la modul general, cunoscând din proprie experiență, influența pe care un catren o poate avea în schimbarea comportamentului social, să treacă la discreditarea epigramei folosindu-se de etern obedientul comportament al literaților, cei dispuși întotdeauna să persifleze opera celor din jurul lor și astfel să treacă epigrama la genul trivial, lipsit de cultură și orizont. Cert este că au reușit, iar aceste manifestări sunt și acum cât se poate de prezente în puținele culturi care mai practică acest gen literar.

Cum, istoricește vorbind, Principatele Unite se află din punct de vedere al evoluțiilor sociale cam cu două secole în urma față de Occident, iar intelectualii secolului al XIX-lea se formaseră în aceste medii universitare spre deosebire de înaintașii lor care studiau de regulă în marile universități ale Imperiului Otoman, constatăm că epigrama își găsește un loc propice de dezvoltare în noile condiții socio-culturale dominate de limba română, o limbă străveche acum din ce în ce mai revigorată și mai folosită ca limbă de comunicare în întreaga societate.

Poate un prim exemplu al unui intelectual de anvergură care scrie și epigramă este Vasile Alecsandri cel care a fost la un pas de a ajunge chiar Domn al Moldovei. Este posibil ca puținele sale epigrame ajunse la noi să ni se pară cam naive, dar să nu uităm că ne aflăm la începuturile acestui gen în limba română. Nu trebuie să ignorăm nici faptul că înaintea sa au mai fost poeți care cochetau cu catrenul de tip epigramatic însă erau adepții formei grecești a acestei creații, una de tip elegiac.

Așadar, citez din Alecsandri: **De ai vre-o idee. De ai vre-o idee, în scris s-o pui îndată,/ De ai vre-o iubită, condu-o la altar./ Cu "lasă!", trece vremea, iubită e uitată,/ Cu "lasă!", trece vremea, ideile dispar. Sau Privind. Privind fără încetare/ Prostia omenească,/ De lung urât cuprinsă,/ Eternitatea cască!**

Nu pot decât să mă înclin cu respect în amintirea acestui părinte al epigramei românești fiindcă el va deschide calea urmașilor săi, cei care vor avea talentul, dar și curajul de a duce acest gen de creație nu numai pe culmile perfecțiunii, ci și pe baricadele luptei împotriva prostiei, a păcatelor omenești, dar și împotriva unui sistem ticăloșit, iar ceva mai târziu chiar criminal pentru ceea ce am numit cu mândrie intelectualitatea autohtonă.

Secolul al XX-lea aduce în scenă marii epigramaști ai limbii române, cei care nu se vor sfi să repună epigrama în drepturile sale, inclusiv cel de armă împotriva unei puteri discreționare. Nu voi aminti de toți cei care se înscriu cu demnitate conceptului, ci mă voi referi doar la Alexandru Osvald Teodoreanu-Păstorel. Este drept că a trăit în secolul de aur al

literaturii române însă prin opera sa a rămas pe un culoar absolut personal, cel în care a evoluat admirabil și până la urmă chiar eroic. A fost desigur unul dintre răsfățații criticii literare de la mijlocul secolului trecut, iar unii chiar l-au asemuit cu Caragiale, deși acesta din urmă nu avea acel stil unic de a te lua peste picior într-un fel mai mult amical, dar care a fost necruțător cu cei pe care soarta îi adusese în fruntea țării și abia aici au dat dovada unor lamentabile carențe caracteriale.

După anul 1945 Păstorel a știut foarte bine cu ce se va confrunta însă a dovedit un admirabil curaj și simț civic, ba chiar și sacrificiu de sine, înfierând în catrene vitriolante servilismul față de ruși, incultura și poltroneria clasei conducătoare a acelor vremuri. Noi cei de astăzi putem face destul de ușor constatarea că unele din epigramele politice al lui Păstorel nu au finețea și uneori nici acuratețea celorlalte creații ale sale. Cum am avut prilejul de a-l cunoaște și de a discuta acest aspect cu profesorul Ion Arhip, unul dintre cei care i-au fost de multe ori alături poetului, numit chiar de acesta Diavolul Chel, am aflat că unele dintre catrenele care mai circulă și astăzi sub semnătura lui Păstorel nu erau ale lui. Se purta în epocă un fel de transfer către celebritatea sa a unor catrene compuse de cine știe cine și prezentate drept: *Ai auzit-o pe asta a lui Păstorel?* Și astfel catrenul începea să circule fiindcă totuși Păstorel devenise simbolul luptei împotriva unui comunism de tip asiatic total diferit de tot ce preconizaseră clasicii acestor idei în teoriile lor. A fost și acesta o parte din prețul pe care acest inegalabil patriot l-a plătit pentru celebritate.

În perioada anilor 60-90 au existat epigramaști de valoare însă epigrama politică putem spune că a dispărut din spațiul public singurele forme de satiră admise fiind luările de poziție față de șperțari, scandalagii sau chiulăi. Nu fac nimănui vreo imputare! Vremurile erau crâncene și oamenii sunt totuși oameni, iar dacă nu au vocația martirajului devine de înțeles în condițiile în care orice încercare de critică adresată celor din conducere antrena riscuri majore pentru întreaga familie.

Aș putea spune că și după anul de grație 1989 în rândurile epigramaștilor s-au manifestat ezitări sau chiar reticențe față de epigrama politică în adevăratul ei sens deoarece exista o prudență firească față de evoluția scenei politice. Cred că abia după 1995 asistăm la o adevărată maree de epigrame politice unele dintre aceste fiind chiar tăioase atacuri la persoană. O anumită frustrare, dar și un oportunism despre care voi mai vorbi a dus la apariția acestui nou mod de abordare a creației epigramatice. Din păcate exact uriașul volum de epigrame de acest gen publicate sau recitate a afectat efectele în plan social anulând forța

→ Continuare în pag. 11

POEME

Cristian GRIGORE

AUTOPORTRET

Nu scriu cu vorbe inutile
Doar numai cum mă-ndeamnă
firea,
Am împletit niște feștile
Și le aprind când simt trăirea.

Nu am orgolii sau dorințe
N-am scris pe stampe-n
intersecții,
Am doar voința din credințe
Și azimutul pe direcții.

Nu cer sigilii, apostile
Și recunoașteri non valoare,
Tot scrijelesc în nopți și zile
Să dau la litere culoare.

Mai vreau să văd de ce-s în stare
Și nu vreau ca să mint hârtia,
Căci nu e diferență mare
De la normal să scoți prostia.

Am fost chemat pe la diverse
Ca să-mi prezint vreo poezie,
Și n-am venit cu versuri șterse
Ci proaspăt scoase din cutie.

Încerc să nu mințesc în slovă
Să nu apar nicicum vetust
Dar nici prea multă supernovă
Că intru-n patul lui Procust.

Și-acuma așteptați mai nou
Să-mi torn cenușă pe tichie?
Să spun ca la partid, că-s bou,
Că ce au fost, să nu se știe?

Au fost marea de iubiri
Și văi de vise-amăgitoare,
Și împliniri ce-s amintiri
Și munți...de sticle și pahare.

Am fost și joker uneori,
Că ce să faci, ordine date,
Dar ca în viață, deseori,
Ce nu-mi plăcea, uitam în spate.

Mi-am terminat acum portretul
E scris în cioburi de cuvinte
Dar numai cine vede-ntregul
Vede și-argintul din oglinde.

CLIPA

Descopăr clipa care trece,
Mă joc cu umbra ei din vânt
Și mă îmbăt cu apă rece
În aventura pe pământ.

Ce mică-i clipa și departe
Când o privești cu ochii mici,
Dar ea e mare și aproape
Când mai îmbătrânești și pici.

Din zeci de mii de clipe oarbe
Ce se adună într-o zi,
Nu știi destinul câte soarbe
Din cele albe sau din gri.

E lungă clipa, e pătrată,
Probabil cerc ori isoscel,
Convexă poate sau covată,
Bucăți din petice de cer?

Te lupți cu ea de prima dată
O ceri plângând, vrei oxigen,
Dar vrei s-o vezi ca o erată
Când ea câștigă din teren.

Iar dac-ai știi când vine clipa
O-mpingi ușor într-un tunel,
Îi legi de-un bolovan aripa
S-o faci să-ntârzie nițel.

POVESTE FĂRĂ SARE

Pe undeva pe la Diham,
Se pregătea de-o cumetrie,
Aveau și muzici cu tam tam
Doar sarea, fu ca să nu fie.

Pe mese-ntinse din cristal
Și cu tacâm de-argintărie
Se pregătea ospăț pe val,
Doar sarea, fu ca să nu fie.

Și alimente-au fost de soi
Cu etichete mărturie,
Iar vin, un deca pentru doi,
Doar sarea, fu ca să nu fie.

Rămase vinul în pahar,
Mâncarea, toată-n farfurie
Orchestra cânta în zadar,
Căci sarea, nu a fost să fie.

Și din ospăț la faliment
Un pas mărunț a fost să fie,
Lipsind un rege condiment
Ca sarea de bucătărie

Aveau nevoie-n ajutor,
Doar de un pumn cu nestemate,
Bobițe mici alb-incolor,
Era doar sarea din bucate.

Ne-am tot gândit că-i necesar,
Noi cei cu slova pe hârtie
În versuri să vă spunem clar
Când sarea, fu ca să nu fie.

Muzeul Civilizației Urbane, Brașov

Elena TRIFAN

Printre obiectivele turistice ale orașului Brașov, se află și Muzeul Civilizației Urbane.

Acesta funcționează într-un adevărat monument de arhitectură săsească, din Piața Sfatului, nr. 15.

După cum se menționează în documentele muzeului, casa, ce datează din secolul al XVI-lea, a servit atât ca locuință, cât și ca spațiu comercial: „Construită în anul 1566, casa a aparținut familiei Closius, ai cărei membri au făcut parte din patriciat (elita sașilor brașoveni), s-au bucurat de o situație materială foarte bună și au deținut funcții importante în conducerea orașului [...]. La parter, casa avea galerii boltite, spijinite pe stâlpi legați prin arcade, care adăposteau spații comerciale numite „bolți”. Familia Closius locuia la etajul clădirii, iar parterul îl închiria negustorilor (de fierării, de pește, de ulei, de vase de aramă sau unor zarafi, cum a fost Sotir Manciu. După 1873, casa a aparținut comerciantului Dimitrie Eremias (1817-1887), care a avut locuința la etaj, iar la parter firma „Eremia și nepoții” și magazinul „La împăratul turcesc” unde se vindeau coloniale, brânzeturi, dulciuri. Din anul 1887, când Eremias a murit, fără urmași direcți, casa a fost moștenită de Ilie și Gheorghe Savu, nepoții săi de soră, care au deținut-o până în anul 1949, când a fost naționalizată.

Casa este construită din subsol, parter, etaj și mansardă și încorporează în stilul său arhitectonic elemente de tip renașcentist.

La subsol, se afla pivnița, în care la ora actuală sunt expuse documente privitoare la istoricul casei, îndeosebi, la negoțul desfășurat în trecut, în orașul Brașov. Ne-au atras atenția, în mod deosebit, câteva îndemnuri la corectitudine comercială, însoțite de imagini: „Cu măsura cu care măsuțați voi, măsoară Dumnezeu. Să nu uitați asta.”, „Cine va scutura la măsurare să se îndese, pe acela mânia lui Dumnezeu îl va scutura.”, „Greutatea falsă și cântărirea falsă

aduc pedeapsa și urgiile lui Dumnezeu.”, „Inul și cânepa sunt ștreanguri pentru sufletul calor care înșală cu cântarul. Dacă nu măsoari cinstit, să-ți fie ștreangul suflet.”

Sunt recomandate unități de măsură unice, precum: câbla, feldera, octavala, cotul și libra.

În afară de acestea, în subsolul clădirii, sunt expuse și cahle habane, ancadramente de la ferestre, găsite în timpul lucrărilor de restaurare, obiecte care au aparținut familiei Closius - tacâmuri, suport pentru călimară, monede -, obiecte de călătorie ale comercianților - traistă din piele, amnare, lacăt pentru lăzi mare, opaiț cu ulei, cântar, căni pentru băutură (humpene) -, cât și butoaie, hambare, tigve, un cântar.

La parter se află trei camere. Primele două, din punct de vedere artistic, impresionează prin pictura murală, cu motive florale și vegetale, în culori de albastru, orange, etc., specifice caselor patricienilor sași din secolele al XVI-lea – al XIX-lea, și prin pictura cu motive florale, realizată pe lemn.

În prima cameră sunt expuse vase din sticlă, sigilii, monede, o ladă de la 1769, pictată cu o incipție care îndeamnă la corectitudine morală și cumpătare materială: „(Doamne,/ Dă-mi să fie departe de mine/ Minciuna și/ idolatria,/ Sărăcie încât masa să crape,/ dar nici bogăție/ nu-mi da.” etc.

Tot aici se află și o ladă și cufere de călătorie, pictate, de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea.

Următoarele două camere sunt dedicate comerțului, care, după cum se menționează într-o expoziție de pe strada Republicii, a cunoscut o dezvoltare puternică în Brașov, începând cu secolul al XIV-lea, când aici a fost înființat un târg și Brașovul a devenit un adevărat depozit comercial pentru mărfurile aduse din Orient și din Occident: „Variatatea mărfurilor vândute și cumpărate de brașoveni era foarte mare. Între mărfurile cumpărate apar stoffe fine din Colonia (Köln), Flandra, Boemia și Buda, pește de Dunăre, vin din Ungaria și Țările Române, bumbac și lână din Turcia, mirodenii din Orient, arme din Nürnberg și Praga.

Pentru export, în Țara Bârsei, se produceau brașoveniile (mărfurile breslelor): postav, pânză de in, curele, haine, arme, bijuterii și alte produse din aur, argint și cositor, hârtie, funii, săpun, cizme, ceară, miere, mied. Însăși monedele care circulau în Țara Românească erau bătute la Brașov sau Sighișoara.”

Din mulțimea obiectelor care se comercializau la

Braşov, în cea de-a doua cameră a muzeului sunt expuse mărfuri specifice, în cea mai mare parte, secolelor al XVIII-lea – al XIX-lea: textile din in și bumbac, vase de aramă cositorite, pipe, câni de ceramică smălțuită, tipare pentru turtă dulce, recipiente și unități de măsură folosite în piață, obiecte din lemn (butoiașe, sită, unitate de măsură), accesorii și podoabe lucrate de argintarii brașoveni, mărfuri de import din mătase și bumbac, clopoței metalici, ceară, albine, ulei de măsline, lacăte, lăzi pictate, ploști, piei tăbăcite, aramă, arme, hârtie, curele, chimire, frânghii. Impresionante sunt două bufete de bucătărie, din lemn pictat, în care sunt expuse diverse vase.

Într-un alt spațiu comercial este dedicat unor obiecte cu specific oriental, din care predominante sunt mirodeniile și plantele medicinale: scorțișoară, piper, chimen, mentă, șofran, ghimbir, coriandru, plante uscate, cât și recipiente, o balanță, coloranți pentru vopsitul firelor de bumbac, sculuri din bumbac. Este amenajat și un colț oriental, cu dulap, divan, narghilea, tavă mare din metal.

Etajul este dedicat modului de viață brașovean din secolul al XIX-lea, specific sașilor din înalta societate, în care se face simțită o puternică influență occidentală, caracterizată prin rafinament, eleganță, bun gust, manifestată atât la nivel mobilier, cât și gastronomic, vestimentar.

În prima cameră, mobilierul este de tip Bidermayer, pe masa din mijloc sunt deja pregătite sosiera, tacâmurile și farfuriile din porțelan, pe o masă mai mică, ceștile de cafea sau de ceai, pianul așteaptă să fie deschis, o servantă situată lângă un perete găzduiește vesela familiei, o doamnă privește dintr-un tablou. Pomul împodobit pentru Crăciun este gata să își ofere darurile.

Trei manechini sunt îmbrăcați în costume tradiționale, specifice atât unor persoane de condiție socială modestă, cât și elevată.

Costumul slujnicei se compune din: fustă neagră, cerată, bluză albă, mărele, căiță.

Ceilalți doi manechini prezintă vestimentația unei fete și a unui bărbat din înalta societate și se remarcă, în primul rând, prin calitatea materialelor.

Fata poartă rochie verde de mătase, șorț alb, foarte fin, brodat, cămașă albă, cu mâneci bufante, centură de aur argintat, părul la vedere, borten pe cap, fundă mare la ceafă.

Bărbatul, cizme negre, pantaloni bufanți cu găitane, vestă cu două rânduri de nasturi albi,

metalici, brâu argintat, căciulă din blană.

Camera alăturată este a copiilor. Atât mobilierul, un pat pentru o persoană, un dulap, un leagăn pentru copil, cât și lenjeria albă, foarte fină fac din nou dovada unei familii alese. Elementul de noutate în viața comunității brașovene îl constituie apariția jucăriilor care se găsesc aici din abundență.

Un alt salon reînvie vitrinele orașului de altădată, în care sunt expuse obiecte specifice modei brașovene din secolul al XIX-lea, majoritatea create în ateliere locale. În vestimentația feminină erau la modă, dantelele, umbreluțele, evantaietele, dezabieurile, poșetele.

În cea masculină, cizmele, fracul, vesta, pălăria, toate de culoare neagră, cămașa albă și bastonul.

Pe lângă calitatea materialelor, contrastul cromatic alb-negru joacă un rol important în crearea notei de distincție, eleganță.

Brodatul ocupa un loc important în viața orașului și este evocat prin intermediul unui atelier.

Ultima cameră oferă imaginea unui studio foto, de secol al XIX-lea, în care sunt expuse un aparat de fotografiat, un pedestal pe care se află doi manechini îmbrăcați în haine de sărbătoare, o colecție de fotografii și documente aparținând celor doi mari fotografi: Leopold Adler (1848-1924) și Carl Muschalek (1857-1904), care, „cu aparatul de fotografiat din lemn cu burduf format 18/24 și plăci pe sticlă”, au immortalizat imaginea Brașovului din secolul al XIX-lea.

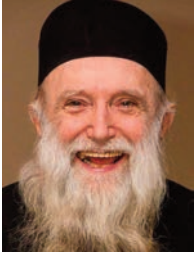
Mansarda clăririi este destinată expozițiilor temporare, din care am avut ocazia de a o vizita pe cea intitulată „Jocuri și dansuri tradiționale din Sud-Estul Transilvaniei”, ce oferă a sinteză a multiculturalității etno-folclorice a populațiilor ce conviețuiesc pe acest teritoriu: români, sași, maghiari, ceangăi, pe care am prezentat-o într-un articol separat.

Expoziția tradițională este completată și de una video în care pot fi vizionate fotografiile ce prezintă imagini ale Brașovului de ieri și de azi.

Muzeul oferă și posibilitatea de achiziționare de obiecte tradiționale de artizanat, de foarte bună calitate, lucrate manual de pricepuți meșteri brașoveni, cât și cărți documentare.

MEMORIILE UNEI CAPRE

Dumitru ICHIM

Continuare din numărul trecut

Ajunsesem cu Chris și cu copiii într-o poiană de lângă munte prin care nu se găsea nici urmă de om sau de fiară, ci cât vedeai cu ochii un covor albastru de afine. Ce bucurie pe copii! Până când și faimoasa mea pălărie a fost împodobită cu crenguțe pline de afine. Copiii își vedeau de ale lor și eu cu Chris admiram această lume care încă mai mirosea ca hainele lui Dumnezeu. Și am ajuns din nou la capră. Cum spuneam mai sus, la poalele muntelui era vegetație sălbatică din abundență, dar dacă puneai mână streășină la ochi, sus, acolo sus de tot vedeai ca o ortografie de corectare a muntelui tăiat în piatră â-urile mișcătoare, litere vii și regale ale munților care încă își mai păstrează inaccesibilul sacralității. Și acum am ajuns unde fratele Charles m-a părăsit la jumătatea de drum. De ce acest risc pentru biata viețuitoare care asemeni dragostei nu cade niciodată? Și taina tainelor constă în aceea că nu există nicio băutură sau mâncare care să aibă gustul metaforelor crescute pe poalele de jos ale veșmintelor dumnezeiești. Și caprele acestea se hrănesc cu metafore! Un fir aici, altul deasupra altei genuni că nu știi unde să cauți tâlcuirea. Metafora cerului, a pietrei, a dumnezeiescului e foarte rară dar are adâncimile sfinte ale libertății, fir de iarbă crescută din clorofilă de trăznet, mângâiere de cer și halucinații dospite din nor și din cercuri de vultur. Genele lui Dumnezeu, cele cu care închide ochii în nespusa lui dragoste, au acest gust al metaforei mult căutată de viețuitoarea care știe că zeii erau proști că nu cunoșteau decât siropoasa ambrozie și nu băutura de a suge cu un pai din singurătatea de lumină a soarelui, lumină de vin nou din ziua a opta a Noului Ierusalim.

Ei, și ce dacă dezamăgesc pe cititorul leneș care nu înțelege că această iarbă a cerului, iarba metaforei șoptită de munte pe sub porțile veacurilor, merită riscul de a pierde visul de burghez îngrășat cu mititei și poșircă ieftină? A te hrăni cu metafora pe care capra ne-o dă ca pildă, a bea pe furie exact din potirul preferat de Dumnezeu, a fi liber, înțelegeți voi? A fi liber înseamnă îndumnezeirea omului, iarba fiarelor, iarba împărăției cerului din noi. A fi liber înseamnă nimic și este totul, este iubirea. E sângele ei care pulsează pe sub penele vulturului, a fi om până în vârful aripei. Că pene are și curcanul, rațele și găinile, dar marea metaforă a lui Dumnezeu nu e aripa, ci zborul. Era fabula ca prototip al omului „modern”. Cică un Vântură Lume de care nu se

alesese nimic a tras mila lui Dumnezeu, să-l facă om ca pe țaranul român. Și Milostivul i-a scos în cale un sac plin de perle. Ce mare distracție pentru acest vântură lume sunetul grăunțelor strălucitoare și plescăitul lor când atingeau valurile mării! Așa s-a distrat până seara când și-a golit sacul până la ultima perlă, dar pe care o tot răsucea între degete. A întâlnit un negustor și l-a întrebat ce fel de piatră e asta și cât valorează. Negustorul, viclean, i-a răspuns că e piatra libertății care nu valorează nimic și că i-ar putea-o schimba pe o capră. Și uite-așa s-a pricopsit românul în locul perlelor libertății cu o capră. Fericit i-a mulțumit lui Dumnezeu rugându-l să-i moară vecinul ca să-i ia capra că „unde-i una nu-i putere” cum este povestea cântecului cu ceasul deșteptător.

4. DESPRE WELTANSCHAUUNG-UL CAPREI CA SEMNĂTURĂ DE VULTUR

Weltanschauung pentru mine sună ca un fel de boală a Caprei Ibex, ca un fel de Alzheimer, dar mult mai afurisit și mai spurcat, în care uitându-te înainte uiți să te scarpini în vârful de la urechea dreaptă și te scarpini exact în vârful de la urechea stângă. Cum ce contează? Păi dacă te scarpini cu copita dreaptă, de-a stânga e peretele muntelui care te ferește de prăbușire ori cât ai fi tu de capră. Dacă te scarpini cu stânga neomarxistă la extrema de dreapta a vârfului de ureche te-ai dus pe copcă. După o cădere de 200-300 de metri poate să îți se întâmple o fractură mandibulară care poate să-ți fie fatală (dacă ești fată).

De unde-mi vin idei atât de năstrușnice și bizare și de-a dreptul hilare, m-au întrebat frații întru duhovniceasca virgulă din sinodul de la Cotroceni? Mai bine ar fi să tac, că mi-am umplut lista de 5000 de dușmani permiși de facebook, dar nepotul Țapulului din Păgubeni, de pe la Troțuș, nu poate să-și țină fleandura de gură și trăncănește înainte, cu nonșalanță (nonșalanță = s.f. livresc, capră fără dureri de șale, nedeșelată), că unde a mers mia merge și suta. E acum la modă să ai certificat roșu că te scarpini cu copita dreaptă de la cei care conduc turma și fără acesta nu există semafor ori senator să-ți permită behăitul ambulatoriu. Au început oamenii să se bată cu ciomegele și unde nu pot ei dovedi, vine poliția și-i bate pe toți, ca-n vremea lui Caragea, pe velcine, dar și pe velcare, fără deosebire de strană behăitoare, cu mădularul de cauciuc învârtoșat. Se plănuiește un sinod panortodontic pentru a stabili ce vor face caprele, dacă din cauza scărpinatului vor pierde un număr impar din firele din vârful urechii. Lumea nu mai merge la lucru, copiii la școală și nici pensionarii nu-și mai văd lungul nasului și să renunțe la agresivitatea de a mânca în fiecare zi. La noul sinod se va discuta și problema celor care consumă ca lăcustele și nu produc nimic precum viespea dorului frunzei de nuc. Nici nu produc, nici nu se reproduc.

Dar duhul de-acasă m-afumă și cum văd nu e de glumă. Deci să revenim la caprele noastre. Prin Munții Stâncoși mergeam cu Chris și nepoții trecând de la o minune la alta. Dincolo de glumă, lumea se duce de râpă pentru că nu are

un Weltanschauung după care să se conducă. După dicționar cuvântul înseamnă o viziune totală, o perspectivă, asupra naturii, a omului și a istoriei. Ca să ai o perspectivă (per+ specere, a privi) A privi prin ce? La ce? Și de unde? Am ales fabula caprei prin riscul pe care omul și-l ia pentru normalitatea lui. Când capra are atâta vegetație la poalele muntelui ce caută sub streășina cerului? Exact ce v-am spus și în capitoul precedent: Cerul, ca Weltanschauung al lumii! De lângă cer vezi lumea în mod normal, o lume care are un sus tămăduitor și energizant din energiile necreate ale divinului. Capra, de care vorbesc, este eroul, poetul înălțimilor, cel care nu se mulțumește să vadă, ci împrumută ochiul curat și sfânt al acvilei, vulturul pe care-l urmăream semnând cerurile, cel despre care indienii îl consideră sfânt pentru că e mesagerul Celui Preaînalt.

Acolo sus, îi vedeam pe amândoi. Aveam respect pentru vultur că aripile îi oferă cerul pentru normalitatea de rang, dar despre acest gen de capră m-am umplut de admirație că nu am găsit o fabulă mai magnifică pentru om decât acest poet care crede în puterea cuvântului. Având această putere și folosind-o în bine în loc să fii ca șamanii de la actuala mass media ești mare preot și profet al lumii.

A fi normal înseamnă a fi erou. Citez pe Ralph Waldo Emerson, cu umorul lui fin, mai ascuțit ca vârful de ac: „Un erou nu este mai curajos decât omul obișnuit, ci este curajos doar cu cinci minute mai mult.” Acest cinci minute mai mult este cateheza Caprei Ibex despre credință. Prin credință ea și-a învățat copita să aibă posibilitatea de a avea toate simțurile în vârful ei. Copita miroase piatra unde va călca înainte de a o atinge, copita respiră cu respirația pietre și i se încredințază în întregime numai când cele două respirări pot deveni numai un singur sărut al credinței. Este ușor a nădăjdui, nu zic nimic despre a iubi, dar a crede este a muta munții. Unde să-i muți? Știați că inima are munții ei, Muntele Inimii la fel de sfânt ca Muntele Sinaiului și Muntele Taborului? Cu o linguriță din boabe de muștar poți scrie toate hărțile de credință ale copitei de Capră Ibex. Cine a văzut, din sutele, o singură capră neagră care să cadă, să se îndoiască precum Petru, verhovnicul apostolilor?

De ce o face? La noi credința este o terezie de negustor de pe Lipsani. La Capra Ibex este libertatea de a fi numai a cerului, a te hrăni din firele veșnicului și infinitului, este libertatea pe care numai cu ochiul de vultur poți să o bei. M-am gândit, rătăcind cu Chris, prin Munții Stâncuși, ce nume aș putea să-i dau acestui arhanghel fără de aripi, dar puritatea credinței îl poate întrece. Că îngerii au mai căzut, dar niciodată o capră neagră. Never! Și știți de ce am numit-o atât de tandru Louise? Cine a văzut lacul Lake Louise știe că nu greșesc. Numai credința lui Louise îl poate întrece în frumusețe ca una ce hrănindu-se din soare cunoaște ce înseamnă fagurul luminii de a fi pildă și apostol al libertății. A fi liber înseamnă Weltanschauung, a ști să privești lumea înconjurătoare, lumea interioară și istoria din perspectiva cerului, a Susului, fără de care am ajuns unde am ajuns pentru că

le-am răsturnat pe toate cu susul în jos! Nimic nu este întâmplător în această lume. Ne-o spune Louise cea care a ales cerdacul periculos al cerului, dar care văzând-o cu câtă râvnă riscă totul de dragul de a se hrăni din superlativul libertății o inspiră să nu greșescă niciodată.

„Întâmplarea este pseudonimul lui Dumnezeu când nu vrea să semneze” spunea Anatole France. Nu e întâmplător că există un sus, scris pe copita caprei negre, acel ceva pentru care nu riscăm nici din teroare și frică și nici din pomănăgeala unei răsplate pentru goody-goody ci îi sorbim normalitatea de a fi liber. Liber de pământesc și liber până în căpriorii lui Dumnezeu, liber de fiară și liber spre om, liber de istoria umilințelor și trădărilor și liber spre cel mai umilit om, care sub preșul sângerat ascundea pe Dumnezeu. ”Dacă oamenii sunt buni doar de frica unei pedepse, sau în speranța unei răsplate, atunci suntem într-adevăr o adunătură jalnică.” Oare știa Einstein de caprele râioase ale Irinucăi din Broșteni? De lepră ne-am umplut, dar că vom scăpa de ea Scepticul se inspira ca pentru un fapt al Teoriei Relativității. Și ultima lecție a lui Louise: De râie nu vom scăpa decât prin coeficientul de lumină al libertății.

5. NEPUTINȚA DE A FI EGAL CU TINE ÎNSUȘI

Departa de mine, și nu vreau să fiu înțeles greșit, dar faptul că omul nu poate fi egal cu sine însuși, că sufletul lui are căderi, păcate, goluri, neîmpliniri, dezamăgiri e totuși un merit că, din fața lui Dumnezeu care este Atotdrept ca persoană și personalizare a Adevărului, ne trezim în fața Milostivului. Feriți-vă de „cuvioșii” care își dau ochii peste cap după ce au umplu kilul de „perfectiune” și se uită în fundul bisericii judecându-te din fața altarului. Dacă întorci muzica pe dos, sau chiar viața, dai de un grafic pe monitor și, vai, dacă linia devine dreaptă. Înseamnă că ai mierlit-o! Expresia nu o mai putem deduce din franțuzescul „furculision”, nici din romanticul cântec de mierlă când două inimi se cunună sub același patrafir sonor, ci din „Norii de la Răsărit”, din verbul ”umerla=a murit”!

La Muntele Robson din șirul Munților Stâncuși am fost cu Chris, alpinistul lui Tătuca, de două ori și acolo am descoperit familia acelor vârfuri de munți, de unde priveam la spectacolul caprei negre. Am mers șîn al doilea an cu trufia unuia de al casei, dar am primit lecția de smerenie. Taina dacă nu o poți cânta nu încerca să o explici că nu sunt buci de scărmanat și nici fuior de cânepă să o torci cu babele, ci sălășluire a inimii curate. Doar unul din vârful de munți nu era în nori, restul au tras perdelele chemați într-un sobor la Cel Preaînalt. Destul că și în anul următor, am admirat pilda fără de egal despre credință, perseverență și în primul rând situarea cerului ca sare de pus în toate bucatele. Ei, acum să nu fim ca fariseul! Capra nu greșește să cadă pentru că are în alpinismul ei și funia cerului pe care noi nu o vedem, plus pantofii ei sunt făcuți de tătuca și mămuca și nu sunt cumpărați de la ”Romarta” sau ”Arta Modei”! Unii se nasc cu înclinația spre lucrurile înalte ale „celor de sus”. Când coboară din leagăn întrebă unde au pus cadelnița, sau vioara, alții păcătoși ca mine

vin pe lume mai prostălăi și trebuie să muncească de două, trei ori mai greu la tema de acasă cu Pilda Caprei din cateheza muntelui.

Deci, dragii mei, care nu puteți să ajungeți la perfecțiunea din fabula caprei „Join the club”! Nu sunteți singurii. Nu vă descurajați din neputința de a fi egal în iubire cu tine însuși. Vorba lui Creangă: „Dacă nu ai ce mânca, vino la noi să postim împreună!” Zăpăcitul de mine, ca preot, aseară la Sfântul Maslu, în loc să-mi fie mintea „in excelsis, gloria” mi-a fugit gândul la capra ce mă obseda în perfecțiune. Acum mă spovedesc vouă, dar nu cumva să mă pârâți la vlădica, Doamne ferește, că mi se sparg toate borcanele în care-mi țin la murat titlurile bisericești pentru care am muncit toată viața. E de ajuns, cum se zice pe la noi, pe la Valea Uzului, la un car de oale o singură botă, sau cârjă arhierescă. Și mi-am zis: „Tu, în afară de barbă, cu bărboiul cât măturoiul, ai învățat ceva cu inima din «Memoriile Caprei»?”. Ca paranteză, cineva pe facebook mi-a „copt-o” și nevinovat fiind m-am trezit că facebook-ul m-a blocat și mi-a luat jucăria. Nu râdeți, că eu aici mi-am scris cărțile. Și mă gândeam: Poți tu să îl ierți? Nu în felul: te iert, dar nu te pot uita, ci sincer, să te rogi pentru el, acum! A venit mintea: Fii cuminte omule! Tu ești cineva prin ceea ce scrii, iar el, un intrus agramat te-a făcut ca pe-o obială. A ierta nu înseamnă a călca pe demnitatea ta de scriitor. Nu-i destul că ești surghiunit de

toată agora scriitorilor din țară? Și uite-așa cel rău sufla în cărbunii mândriei mele și-mi aducea tot felul de scuze, că nu există rău și păcat pentru care să nu găsești justificare. Vă aduceți aminte de „Crimă și pedeapsă”? Și când mă îndreptam mai tare a venit imaginea caprei care riscă totul pentru cărarea de lângă cer și mi-am amintit că ea e și simbolul „dragostei care nu cade niciodată!” Mi s-a făcut rușine de mine însumi și m-am rugat pentru „dușmanul” meu. Să fiu sincer, nu mi-a fost ușor, că sunt păcătos ca orice om, dar îmi place, nu din mândrie, să încurajez pe fratele meu, să împart cu el ce cu atâta generozitate am primit de la copaci, de la păsări, de la munți, ape și chiar din înțelepciunea caprelor.

Tare e greu să fii normal, să fii om și să nu te lași melițat de rațiune, de „cogito” că de la el ne vine aproape toate răutățile dacă nu ne suim după capra neagră în Muntele Inimii. A fi om normal este să lupți pentru libertatea ta, pentru că numai omul liber poate iubi, nu iubirea „inimioarelor” și a emoticoanelor, ci aceea de care ne spunea Cesare Pavese: „Când plecam unul de lângă altul nu ni se părea că ne despărțim, ci că mergem să ne așteptăm altundeva.”

Va urma

→ Continuare din pag. 5

morală a genului. Publicul țintă, atât cât era, nu vedea nici o formă de revoltă ci mai mult un fel de răzbunare a unor epigamiști, dintre care nu puțini fuseseră cu ceva timp în urmă: *tovarăși de încredere cu munci de răspundere*, prin urmare totul părea mai mult o regie a celor implicați în scopul ascunderii unui trecut marcat de oportunism și crearea, eventual, a unei noi imagini conform obiceiului prin care lupul își schimbă părul, nu și năravul!

Sunt desigur în această avalanșă de epigrame și unele, destul de puține, absolut remarcabile: **Vacanță parlamentară:** *Când Parlamentul e plecat/Și-i sala goală, spațioasă,/Îl vezi pe șpicher întristat,/De parcă nu i-s boii-acasă.* Elegantă așa cum trebuie să fie o epigramă de valoare, cu poantă subtilă și suficient de generală pentru a nu jigni pe nimeni. Destul de interesante sunt și unele epigrame mult mai virulente care înțepă cu adresă precisă numai că efemerul eșichierului politic aduce în prim plan personaje absolut ubliabile: **Dorniță:** *Eu un savant aș vrea să fiu/Să știi ce-i metrul sau un cot/Ca Einstein fizică să știi/Și ca Roberta să socot!* La vremea aceea Roberta (Anastase) era un politician de top care avea mari probleme când venea vorba de numărul voturilor, iar epigrama avea un real suport în realitate. Doar că foarte repede personajul a dispărut în neantul din care apăruse și, în consecință, acest catren a devenit de neînțeles. Care Roberta?

Era o mare deosebire între personajele de anvergură pe care epigrama politică a începutului de secol le prindea în vizorul său și nulitățile meteorice ale prezentului.

Din păcate, marele val de creații contemporane care se doresc a fi politice și poate chiar cu impact, abundă de simple constatări și palide încropiri care mizează pe gloria trecutului: **Eu și politica:** *Nu m-aș antrena în lupte,/ Căci m-apucă astăzi scârba/ Când partidele corupte/ Joacă sârba!* Mmmm...

Trebuie să recunoaștem faptul că sistemele opresive sunt cele în care epigrama poate juca rolul de armă a revoltei pe când sistemele democratice, acelea în care libera exprimare este totuși o realitate, par imune la impactul social al acesteia. Desigur sunt activate și aici resorturile combaterii, numai că acestea nu fac parte din ceea ce numim instituții de forță, ci sunt exact colegii creatori din alte structuri de cultură cei care, din diferite interese, sunt întotdeauna pregătiți să combată ceea ce nu înțeleg. Perfid, dar inteligent și cumva fără replică!

Și mai există un aspect la care ar trebui să meditez toți îndârjiții creatori de epigrame politice ai prezentului, iar acesta a fost rostit într-un mod simplu, dar genial de George Orwell: *„Un popor care alege politicieni corupți, impostori, hoți și trădători nu este victimă, ci complice.”* Așadar, frați epigamiști, atenție mare, ca nu cumva complicitatea să ne fie devoalată!

Primăvara – anotimpul speranței

Vasile FILIP

Poezia este un spațiu celest, în care se mișcă o sumedenie de stele. Unele căzătoare, altele durabile, puține veșnice. În acest Univers, cititorul are uneori norocul să afle un adevăr esențial: într-o diversitate firească de caractere umane / creatoare, există și cazuri în care mai proaspetele condeie îi venerază pe înaintași. Spre deosebire de cei ce cred că lumea începe (și se termină) cu ei. „Treaba lor!” – cum se exprimase cândva un istoric literar, intrat și el din păcate în lumea uitării. Privind lucrurile din față, nu din profil, avem toate temeiurile să o considerăm pe Vavila Popovici drept un model de respect față de înaintași, dar și față de contemporanii demni de o asemenea considerație. Nu doar în poezia sa, dar și în eseurile publicate până în prezent, scriitoarea dă ample dovezi de apreciere a marilor personalități, literare-filosofice în primul rând. Nu numai citatele, ci, mai ales, atmosfera ideatic-sentimentală pe care o creează îl introduce pe cititor în universul mirific al creației autentice; lumea creată din nou, prin vibrarea cuvântului scris, cel ce capătă valențe magice

Voci de primăvară (bilingv), apărut „Made în USA – Lulu Enterprises”, este cel de al 23-lea volum de poezie publicat de Vavila Popovici începând cu anul 1993. El este dedicat Primăverii – anotimpul renașterii naturii și speranțelor omului, întru împlinirea destinului. Și nu întâmplător este așezat sub aura controversatului Alexandru Macedonski, cel care a strigat către oameni: „Veniți, privighetoarea cântă, și liliacul e-nflorit” și care a semănat, fie și melancolic, sămânța încrederii în viața tuturor anotimpurilor. În aceeași tonalitate, Vavila Popovici scrie: „Pământul exaltă. / Bucurie, Cora învie! / Flori, zâmbete, culoare. / Peste tot și toate aripa speranței - / plutitoare.” În viziunea autoarei, Primăvara nu e un anotimp oarecare, pentru că „fiorul blând al Primăverii” aduce o mulțime de fiori componenți: „aripile unui vânt”, „clinchetul frunzișoarelor de fagi”, „foșnetul senzual al crengilor de brad”, „veverițele sprintene acrobației făcând”, „păsări locuri pentru cuiburi căutând...” „...încă un timp fericit, Doamne, / dacă se poate!”

În universul oarecum limitat la caracteristicile anotimpului omagiat, Vavila Popovici reușește să cuprindă Universul cel mare, Infinitul, în componentele sale terestre, dar cu deschidere celestă. „*Tâșnesc din nou sevele Pământului. / Murmurul Primăverii vine din adâncuri, / o lumină caldă, tremurătoare – din ceruri, / ca o haină învelind sufletul pământului, / luminându-l, despovărându-l, bucurându-l...*” Și mai departe: „*Inima-și schimbă ritmul / și prin fereastra deschisă a zilei, / în aerul alb-străveziu, / plutește un gând colorat.*” Și, în timp ce „*Florile, copacii, sărută văzduhul (...)* lubirea mea respiră / prin vers și rugăciune”; „*Gândurile se travestesc în speranțe*”; „*Aștept cerul să se deschidă*”; „*Privește afară cum înfloresc caișii / și ajută-mă, mamă, să găsesc / unele răspunsuri.*”

Ce fel de răspunsuri așteaptă Vavila Popovici? Multe. Și esențiale nu numai pentru omul creator: „*Iubitul meu, / tu îmi trimiți dorul de scris...*”; „*Va veni și acea primăvară Neptuniană?*”; „*Unde ești Ștefan cel Mare? Unde e Moldova ta?*”; „*Un fluture aș vrea să fiu*”; „*Mă-ntreb unde sunt cei din lumea noastră?*”; „*Ne risipim, ne amestecăm, / nu mai suntem ce-am fost*” – vine răspunsul, trist dar adevărat, pe care autoarea îl simte ca pe o povară pe care destinul i-a oferit-o, pentru că „*suntem precum firele de iarbă, precum florile: / firavi și mulți, împodobind veșnic pământul.*”

Cum pe Pământ toate au un sfârșit, este normal ca și Primăvara să-și ... dea duhul, dar nu oricum, ci în brațele Verii. Cu alte cuvinte, ea nu dispare cu desăvârșire, ci își continuă existența în alte straie. Vavila Popovici portretizează în acest fel momentul: „*Aerul cristalin al dimineții / spălat de aripile îngerilor, / pământul răscolit respirând, / figurilor lui geometrice averse de lumină fiind, / vibrația frunzelor, a florilor, / cu timiditate dislocând aerul cald ce le-nconjoară, / toate vestesc trecerea primăverii în vară.*” În fața acestei metamorfoze naturale, autoarea evită o posibilă disperare a structurilor umane mai slabe, îndemnându-ne cu caldă prietenie: „*Să fim răbdători, / căci toate în lume își au vremea lor.*”

Era de așteptat ca autoarea acestor „*Voci de primăvară*” să poposească, pentru a sorbi din izvorul nesecat al inspirației unde proaspete, în anotimpul tuturor speranțelor. După „*Noapte de iarnă*”, „*Nopti albe*”, „*Insomniile unei veri*”, „*Jurnalul unei veri*”, „*Simfonia Toamnei*”, „*Tăcutele ierni*”, era în firea lucrurilor să vină Primăvara. Și a venit, cu poeme / flori diafan parfumate și frumos colorate.

Printre vocile Primăverii cărora Vavila Popovici le-a dat îndemn și aripi, ca într-o corală terestră cu aspirații celeste, în finalul acestui volum bine stătător sub privirile cititorilor autoarea a adăugat și un strigăt de luare-aminte: „*Nu izgoniți poezii din cetate...*” De ce această atenționare? Poezii știu de ce... Poate și cititorii, măcar unii din ei...

„Interioritate esențializată”, drone „sfârlea(z)ate”, sau cerul meu și celelalte nouă „de dincolo”

Ion PACHIA-TATOMIRESCU

Ivit în tărâmul fotonilor cu tichie de aur de douăzeci și patru de carate, înnăscutul poet, secundat de un admirabil critic și de un notabil publicist, Alexandru Sfârlea (de-a văzut lumina zilei „pe mejdina” dintre Zodia Gemenilor și Zodia Racului – „săgetat”, ori „ba” –, la 22 Cireșar 1947, în

localitatea Cihei, foarte aproape de urbea Oradea-Dacia, cu vârstele de aur – copilărie / adolescență – și cu școală primară / elementară, pe „pământul nașterii”, indiscutabil „etalon de cosmicitate” regal-republicană, mai apoi cu studii liceale și cu Bacalaureat în municipiul Salonta-România, făcându-și apoi debutul cu poezie, în anul 1967, în mass-media, la ziarul județean-bihorean, „Crișana”, unde este și angajat ca redactor, funcționând în acest post până în anul 2004, dar având, totodată, și colaborări de marcă la renumite reviste din țară – «*Convorbiri literare*», «*Luceafărul*», «*România literară*», «*Tribuna*» etc. –, cu un debut editorial, „aproape-arghezian-de-tardiv”, în anul 1989, certificat de volumul de poeme, «*Dezvăluiri*», apărut la o editură din Bucurestes > București-Dacia, din anul 2000 fiind și membru al Uniunii Scriitorilor din România – filiala urbei Cluj-Napoca) impresionează receptorul de poezie din spațiul spiritual valahofon cu o liric-substanțială antologie, încorolându-se din volumele publicate între anii 1989 și 2020, «*Vocile lui Sing*» (Bistrița, Editura Charmides, ISBN 978-606-762-239-6, 2021 ; pagini „format A-5” : 370), carte în care „*Sing*-ul sfârlean” (reliefa în 1994, cu aproape un sfert de secol mai devreme decât cel din nord-americanul op, «*Sing, Unburied, Sing*» / „*Cântă, cântă, neîngropat*”, de romanciera Iasmina / Jesmyne Ward), se înrăzărește (după cum arată și titlul cronicii noastre) atât printr-o „*interioritate esențializată*”, lansatoare de originale *drone „sfârlea(z)ate*”, cât și printr-un *propriu cer* cu bogăție de nebuloase și de constelații, prin raportare la celelalte nouă „de dincolo” (nouă *ceruri* din *zece* ale

Pelasgo -> Valaho-Dacimii, în oglinda terestră închipuită într-un Cogaion-cu-Zece-Terase, la Sarmisegetusa Mică / Grădiștea de Munte), așadar, un / o *Sing* care, pe radical lexical-valah, la prima vedere, poate trimite la o „familie” dintr-un „prescurtat” *Singur* – de posibilă invocare masculină, androgină / neutră – și un *Singular*, dar și dintr-o *Singurică*, ori *Singurea*, *Singurătate* etc. – de implorat / blestemat ca „lubită”, dar și ca feminină, ori, și mai exact spus, ca „matriarhală” pluralitate : *Singurătăți* etc. ; „*vocile lui Sing*” sunt, deopotrivă, „amprente” ale inconfundabilului relief de *încântec / poem* cu mereurită angajare de *catharsis*.

Distinsul Receptor (siglă, *infra*, DR) : În antologia «*Vocile lui Sing*» (din anul 2021, an de vârf al „pandemiei SarS-CoV-2 / Covid-19”), după cele cinci texte selectate din volumul de debut, apărut în 1989, «*Dezvăluiri*» (între acestea aflându-se și «*Cihei*»), poezie – întinsă pe trei catrene – a satului natal ca „etalon de cosmicitate”, cum ați spus, „întâi-și-ntâi”, Domnia Voastră, poemat „multum in parvo”, amintindu-ne și de Lancrămul lirososului valah-expresionist, și pe care vă rog să-mi permiteți a cita-o tot într-un „ziurel de ziuă”, dar pe valesa privighetoriprieră a acestei paranteze : «*Sat cu nume tainic și neclătinat, / cugetat de-o vale cu fântâni în dungii, / rădăcină-n harta palmei de țaran, / ziurel de ziuă cu glezne prelungi. // Sat cu-n deal anume și-o oaste de plopi, / limpezindu-și vatra cu un dor încins, / reazim al luminii blând împins de pleoapa / unui câmp cu patimi într-un rod nestins. // Sat vegheat de-amiaza tânără de grai / și-un potop de muguri izbucnind fierbinți, / când iubirea crește precum pâinea-n vatră, / ziurel de ziuă, soare cu părinți...» / p. 22),*

Alexandru Sfârlea selectează – cu parcimonie, din primele, ale sfârșitului de mileniu secund, și, cu opulență, din cele de dincoace de anul 2001 –, revăzând și republicând poeme din următoarele-i volume apărute între anii 1989 și 2021 : «*Către Sing*» (1995 / I – XXV, pp. 27 – 71), «*Strigătul de siliciu*» (1997 / pp. 73 – 81), «*Flame degerate*» (2001 / pp. 83 – 88), «*Rac săgetat*» (2007 / pp. 89 – 95), «*Imprecizia de a fi intrus*» (2014 / pp. 97 – 107), «*Ținutul bucuriilor ascunse*» (2015 / pp. 109 – 125), «*Desprinderea*» (2016 / pp. 127 – 165), «*Se lucrează la o altă lume*» (2017 / pp. 167 – 208), «*Obiecte și voci*» (2020 / pp. 209 – 317) ; urmează un ciclu de «*Inedite*» (2021 / pp. 319 – 342) și se „închide” cu un „inedit” ciclu de *Haikuri* (2021 / pp. 343 – 357).

Ion Pachia-Tatomirescu (siglă, *infra*, I. P.-T.): Dacă ai fi avut în vedere „deschiderea” antologiei «*Vocile lui Sing*», de sub lupa noastră „radiografiatoare”, printr-un «*Autoportret în oglindă*» (pp. 9 – 11), „autoportret” secundat de vreo douăzeci de excerpte critice (semnate de Constantin Cubleşan, Ioan Moldovan, Ion Pop, Ion Simuț ș. a.) puse sub titlul «*În loc de prefață*» (pp. 13 – 17), ai fi putut constata că poetul Al. Sfârlea, caz rarism,

nu-i atins de „narcisistă“ ca majoritatea literaților, că i funcționează bine autocenzura, că are în dotare „senzori de rafinament modern-paradoxist“ și exacte „unități de măsură a valorilor estetice“, că dovedește, totodată, și un „înalt spirit justițiar“ etc.

DR : Aveți dreptate, «Autoportret în oglindă», de Al. Sfârlea, începe cu o frază paradoxistă, bine temperată, ca oglindă „retrovizoare“, pe reversul căreia-i lipit „catadioptrul de la motocicletă sincerității autobiografice“ : «Din postura scriitoricească de „lup singuratic“, autodidact și „poet blestemat“ [...], nu e greu de pri/percept – într-un subsidiar al imanențelor ontice, ca să zic așa – că latura întunecată, „nocturnă“ și suferindă, a ființei mele a avut un rol decisiv în evoluția creativă, spiritual-morală și chiar estetică a subsemnatului. Am ajuns (probabil) scriitor și pentru că în copilărie, încă de la vârsta de cinci ani am suferit o crudă nedreptate...» (p. 9) ; ori : «M-a afectat, desigur, faptul că lipsa aceasta de tact [a mea] „a condus“, poate, la omiterea mea din „Istoriile“ domnilor Ștefănescu și Manolescu.» (p. 10) ; «Dacă eu – Alexandru Sfârlea – m-am salvat prin poeziile (sfârleziile) mele, încă rămâne de văzut. Dar că am reușit să supraviețuiesc grație trăirii și scrierii lor este în afară de orice îndoială...» (p. 11) etc. Este de apreciat aici și „exactitatea autoadmirației-de-factură-**Sing**“...

I. P.-T. : Sunt aserțiuni pline de sinceritate, îndeosebi, cea despre pecetea talentului / geniului relevată din copilărie, după cum clar s-a subliniat și în citatul de mai sus : «...încă de la vârsta de cinci ani am suferit o crudă nedreptate »...! Și nedreptatea „lancrăm-oasă“ – vrei să spui – ține tot de „pământul nașterii ca etalon pentru cosmicitate“... Pentru „unitatea sfârlea(z)eană“ a antologiei «**Vocile lui Sing**» (2021) și, totodată, pentru „capacitatea Eroului Poematic Sfârlea(z)an“ de a inocula textului / ciclului excerptat (de pe segmentul temporal-creativ cu „voci-singoase“) acea „polivalentă“ / „diversă“ cosmicitate intens-autentic-trăită, „la cea mai înaltă tensiune“ lirică / epico-dramatică în „auto-oglundire“, propun ca fiecare ciclu antologat să se bucure în această cronică „bifurcată“, a noastră, de câte două-trei fraze ale „interiorității esențializate“, mai „în valea cu cinci texte“ de «**Dezvăluiri**» (din anul 1989), unde „poetul maturității debutante“ se arată cercetător-oculist al arborilor («Privesc viața prin ochii copacilor, / lumea curge cu iarbă la gleznă, / prin foșnetul alb al bucuriei, / femeile șterg lacrima grăului, / palmele lor luminează tăcerea...» / p. 21), până la fericita „înfotonare“ / „fotosinteză“ a stihuirii («...și soarele tocmai atunci răsare : / el citește, ca-ntr-un abecedar, acele poeme / pe care copacii le-au resorbit...» / **ibid.**) etc. ; mai constată («în largul căutării de sine» / «în lumea asta de perdanți») : că-i «starea de dragoste / a unei femei interzise» (p. 23), că, de vreme ce poate „să surâdă (nu să judece) strâmb“, **purul adevăr** (de îl «consumă rotund / [...] / ca o moarte aparentă.» / p. 23), **ii**

îngăduie o interesantă „gamă a dezvăluirilor de proprietăți / averi“ : lumina, trecutul, candoarea, ventriculul, centrul de greutate «al sing-urătății comune» (p. 24 / s. n.), dar și că „în calitate de preot al cuvântului testamentar-poematic“ este cuprins de o hristianică dorință, de o cercetătoare **ars poetica** în toată sacralitatea-i de **a împărți poemul ca pe pâinea caldă semenilor-receptori** : «...ei, bine, nu sunt prea departe, poate, / de purul adevăr : / acela că – deși poemul mă cercetează / cu o privire aspră și rece – / aș vrea să-l frâng / ca pe o pâine caldă.» („**Dezvăluiri**“, p. 24) etc.

DR : În cele douăzeci și cinci de poeme („scrisori“ numerotate cu cifre romane, I – XXV) selectate din volumul «**Către Sing**» (1995 / pp. 27 – 71), Eroul Poematic Sfârlea(z)an relevă o extraordinară polidimensionalitate de **ens- > ins** al cosmosului nostru cel de toate zilele, desemnat prin vocabula feminin-onomastică, **Sing** (< **Sing-urătate**) ; distinsa „brevilocvență“ bifurcat-cronicărească să ne îngăduie a semnala aici doar zece „dimensiuni“ / „fețe“ de Sing (în „bolduire“, cu / fără epitet, metaforă supraetajată etc., numerotându-le și noi tot cu cifre romane (între paranteze, urmate de „citatul-martor“) : **auto-izolarea („sing-izarea“) nordic-ghețoasă cu „izbucniri“ răstite ca de gheizer (I)** – «Te-ai întrebat, Sing, vreodată, ce iluzorii și dezolante / sunt acele nordice refugii – mai degrabă cavități și hrube – / în care nu o dată te izolezi, te faci ghem și izbucnești / [...] / te răstești la intruși, / la îngerii umilinței și-ai exasperării – / și pe urmă ești zguduită de-un plâns răzbunător, / ambiguu și crud, încât pe roți de lacrimi / toți cei ce te urăsc – fiindcă nu i-ai vindecat / de gălbinarea memoriei – / se năpustesc / [...] ; / și tu știai, Sing, și te tăvăleai prin sudoarea lor complice / [...] / pentru că eu însumi / fusesem unul dintre aceia – și începuse să-mi înghețe / până și laptele supt al mumii, încât pe creier / simțeam o pojghiță vineție , / [...] / să fii tu însăși, Sing...» (p. 29 sq.) ; **luciditatea visător-visată (II)** – «Și, totuși, îți voi spune, Sing, luciditatea și visul / îmbrățișate-ți sunt, iarba și aerul nopților albe / [...] / de aceea te întreb, Sing, cu cât ai fi mai presus / decât cea ființă răpită / [...], / dart u mă privești ca pe un nor / [...] / ca un visitor fără patrie, / ca o luciditate visătoare, Sing...» (p. 31 sq.) ; **îngropatul trecutului în „aerul rătăcit ca în preajma unui bolnav de leucemie“ (III)** – «...apoi ți-am pus în brațe, Sing, iarba cea smulsă a înseninării...» (p. 29) ; **decizie de prejudecăți și de „alte proletcultisme“, cum și de onirismul cu istoriile euro-asiaticelor imperii și revoluții / răscoale, pandemii SarS-CoV-2 etc. (IV)** – «A venit vremea, Sing, să mă dezic de prejudecăți, / de paharul în plus și alte proletcultisme / [...] / că nu demult, adormind cu tv-ul nestins / se făcea că turcii mi-ai luat tribut / (îndată după răscoala lui Tudor) cele fix o mie de păpădii / care erau unica mea avere și se mai făcea / că în legea privatizării memoriei / [...] / în fine, Sing, tu

n-ai calculator cumpărat în becisnice rate, / nici criptice depresii / [...] / de multe ori mi-am zis că bijutierul o fi sculptat, pesemne, / niște lacrimi plânse în fugă / de Revoluția din Decembrie / mai știi ceva după atâția ani, / dar de cea din Octombrie ? / Pe-aici timpu-i frumos, timpurile mai puțin, / crize de tot felul seamănă / cu niște inchizitoare impasibile...» (p. 35 sq.) ; **Sing în puterea dintâi-întrupătoare prin sedilă de la cuvântul gratii la cel de grații (V)** – «Îmi scrii că starea ta „e a acelor femei interzise / care nici nu-și mai smulg gratiile de pe suflet / dintr-un colosal deficit de curaj“, / dar, Sing, ce te împiedică pe tine / să pui o sedilă literei „t“ (de la gratii) / și grație acestui infim artificiu, / altfel te vei uita la oameni și păpădii...» (p. 37) ; **numele Sing, sau Chipul Sufletului în Vremi de Restrîște (VI)** – «Acuma știu, Sing, numele tău e chipul pe care îl ia sufletul / în vremuri șubrede și bolnave» (p. 39) ; dar și : **Sing-confesoare pentru Eroul Poematic Sfârlea(z)an de își așterne viața pe memorie-lamă pentru puradevăr (VII)** – «Într-una din zile, mi-am pus viața pe lama memoriei / să stea acolo ca o rămășiță de lacrimă / ca să o văd la microscopul Adevărului pur / mărită / [...] / ca somnambul pocnit cu sete peste figură, în fine, Sing, / a trebuit să recunosc că „girafa“ realității mele există...» (p. 41) ; **Sing ia act de cancerul autorlăcitei din baza paradoxizată a piramidei sociale (VIII)** – «Poate că spun banalități, Sing, dar azi / scrie versuri magazinierul / ce-n loc de scule îți eliberează o duzină de elegii, / dirigintele de poștă pune factorii / să-i răspândească poemele / – drept hrană sufletească – / [...] / măturătorul de stradă / pune mai presus orgoliul estetic propriu-zis / [...] / Nu mai spun că într-o după-masă de duminica Tomii / femei – o ceată – bârfeau în versuri albe, pe trotuar, / incompetența crasă a guvernanților / și penalele îndeletniciri ale fostului primar.» (p. 43) ; **Sing poate „să convingă poeții că li s-apropie ziua în care pe cuvinte le va crește adolescentin-tardivul puf de piersică“ (IX)** – «Poate numai tu ai putea, Sing, să-i convingi pe poeți / că-i incredibil de aproape ziua / când le va crește pe cuvinte / puful de piersică al unei adolescențe târzii, / că va mușca lacomă dintr-un vers însăși moartea / înfricoșată de-atâta poftă de viață...» (p. 45 sq.) ; **Sing este vestala la care se confesează Eroul Poematic Sfârlea(z)an (X)** «În urmă cu mulți ani, Sing, pe o terasă din Băile Felix / – la vreun kilometru de natalul meu sat Cihei –, / încercând să-mi răzbun o livrescă umilintă / slobozită spre mine de-un sectar elitist, / » (p. 29) ; etc.

I. P.-T. : **Sing** mai cunoaște „îndoiala“ și vectorizarea bătaioasă de cuvinte „răvășit-împovărătoare“ (cf. XI / p. 49 sq.), **Sing** – cea «cu sân de tragică femeie» și având în mână „ceșcuța cu cafeaua ideologiilor obscure“ – este pregătită să recepteze interdisciplinar, polivalent, mai toată „zestrea de hard“ a Eroului Poematic Sfârlea(z)an, de la presocratici și epicurism / peripatetism, până la cubism (în „pictura [de] pe meninge“ făcută de Picasso),

transcendentalism etc. (cf. XII / p. 51 sq.), **Sing** este dotată cu „senzori“ contorizatori de timp, de „ani scurși“ (aidoma câinilor «alungați cu pietre de râu», „lingându-și «unii altora coastele / cu ultimele puteri [...]», «mișcându-și cozile în ritmul inimilor noastre»), de cicatrice, impunându-i rostirea adevărului «gol-goluț despre Decembrie '89» (XIII / p. 53 sq.), **Sing** are cumsecădenia de a nu cere Poetului «să-și sfășie memoria / în colții bonți ai uitării de sine», chiar dacă-i erou tragic aidoma genialului Tânăr din Mălini, a cărui „pasăre cu clonț de rubin“ a atins «nu numai șinele de tramvai, / ci și luciul din aer al apei vii...» (XIV / p. 55), **Sing** este înzestrată cu un trup al misterioasei „un-doi-iri“, al androgenicei înjumătățiri de după actul chirurgical datorat Tatălui Zeițăților, trup ultrasensibil, reverberator, încât, la «orice iarbă mătăsoasă» admirată, «are o unduire» care îi «reuşește din mers» ; iar mâinile lui Sing stăpânesc arta „mângâierii neasemuite“ a cicatricelor Eroului Poematic Sfârlea(z)an, «flori de spin presate între Atunci și Acum...» (cf. XV / p. 56 sq.) etc. Dar să trecem și la celelalte cicluri ale antologiei lui Al. Sfârlea.

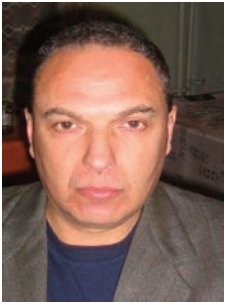
În «**Strigătul de siliciu**» (1997 / pp. 73 – 81), Eroul Poematic – «naivul nativ, puerilul versat» (p. 75) – își exprimă «estetica foame» (p. 76), vede că «poeții sunt pe ducă» în „ochii multora“ (p. 77), că „bolnavul politic“ «doctor e-n literatură» (p. 78), simte «în gură atomii bobului de rouă» (p. 79), scrie „ficțiuni eșuate“ «cu tremurul frunzei» (p. 81) ; etc.

DR : Această sensibilitate a „strigătului de siliciu“ o întâlnim și în «**Flame degerate**» (2001 / pp. 83 – 88), eroul liric „fiind pe recepție“ chiar și la «șoapta unei rădăcini», spre a putea să distingă «foșnetul copacului» (p. 85), în ciuda faptului de a se declara drept «fiertură [...] / pentru bieții porci ce se-nfruptă / parcă din propriul nume luat în răs» (p. 86), observând, mai înainte de «eșarfa cu trotil» (p. 88), cum, «din pliscuri monumentale, / ies șerpi», încât «aluatul trupului nostru, acru, / sâșie la ei» (p. 87) etc.

I. P.-T. : Și în «**Rac săgetat**» (2007 / pp. 89 – 95), ne surprinde un liric erou (născut ca și poetul, tot în Zodia Racului) angajat a mășăului «printre punctele cardinale» până ce **spațiul** i se pare «când infim, / când de prisos» (p. 91), un erou liric de-și pansează «respirația tăiată / cu petice din drapel...» (p. 92), de propune o ecologie în arealul stihuitorilor : «să se promulge o lege / prin care să se constituie» – din poeți – «plutoane de execuție / cu misiune-ntreită : / pentru cei ce caută fiorul poetic / prin crâșme și tomberoane, / pentru cei ascunși în spitale / destinate celor săriți rău de pe fix / și pentru criticii literari / cu obiectivitatea sleită.» (p. 93) etc.

Va urma

Componenta artistică a personalității lui Garabet Ibrăileanu

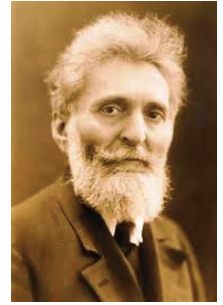
George PETROVAI

Pentru mulți dintre românii de azi, (încă) necertați la cuțite cu cultura, ba chiar pentru cei mai mulți contemporani, ne asigură ilustrul cărturar ieșean Const. Ciopraga, prefațatorul volumului *Adela* (Editura pentru Literatură, 1969), Garabet Ibrăileanu a fost, văzut de la distanță, drept „«criticul de la Iași», «îndrumătorul *Vieții românești*», profesorul”.

Da, a fost și va rămâne în literatura română cu rangul de critic referențial, îndeosebi după apariția în anul 1909 a volumelor *Spiritul critic în cultura românească* și *Scriitori și curente* (ambele cărți au apărut la editura *Vieții românești*) a fost într-o atare măsură inima *Vieții românești* (prestigioasa revistă ieșeană apare pentru prima dată în martie 1906, își încetează apariția în august 1916, dată la care România intră în primul război mondial, reappare la 1 martie 1920, iar din 1933 este condusă de Mihail Ralea și George Călinescu, de la 1 ianuarie mutându-și sediul la București), încât Mihail Sadoveanu ne înștiințează că „N-a apărut un rând în revistă, fără să fi fost cetit mai înainte de dânsul”, după cum a fost conștiinciosul și productivul profesor – la început (anul 1900) profesor de limba română la Liceul internat „C. Negruzzi” din Iași, unde-l cunoaște și-l simpatizează pe Calistrat Hogaș, apoi (începând cu anul 1908) profesor suplinitor la catedra de Istorie a literaturii moderne de la Facultatea de litere din Iași, facultate pe care o începe în 1890 (se născuse la Târgu-Frumos pe data de 23 mai 1871, din părinți armeni – Teodor și Maria, născută Marcovici) și al cărei profesor titular va deveni în anul 1912, adică după ce-și publică teza de doctorat *Opera literară a domnului Vlahuță*, unde „își expune concepția despre critică” (Const. Ciopraga).

O critică despre care, ne informează același Ciopraga, „s-au emis păreri intenționat

minimalizatoare”, în principal din cauza stilului „aproape oral” al lui G. Ibrăileanu, respectiv un stil în legătură cu care George Topârceanu, prieten cu criticul și prețios colaborator la *Viața românească*, ne spune în articolul *Pro memoria* (*Viața românească*, anul XXVIII, nr. 4-5, aprilie 1936) că „scrisa totuși adesea cum îi venea în condei, simțind parcă un fel de pudoare să-și pună în valoare propriile însușiri de scriitor”.

Ce anume face ca unii oameni (firește, cei puțini) să fie gânditori (filosofi, respectiv teologi), artiști sau științifici/oameni de știință, pe când cei mai mulți dintre ei rămân oameni obișnuiți, adică reprezintă baza oricărei comunități – intelectuali (profesori, ingineri, medici, economiști, avocați), muncitori și/sau țărani?

S-au emis mai multe ipoteze pe această temă (de pildă, marele pesimist german Arthur Schopenhauer era de părere că tainicul mecanism sufletesc al oamenilor obișnuiți este pe trei sferturi voință și un sfert inteligență, de unde orientarea lor înspre activitățile practice, pe când la „înzestrați” lucrurile stau exact pe dos – trei sferturi inteligență și doar un sfert voință, de unde îndreptarea lor spre teorie și descoperirea sensurilor ascunse în lucruri, căutare mai mult sau mai puțin interesată în cazul savanților, artiștilor și teologilor, însă complet dezinteresată în cazul filosofilor autentici), dar nimeni nu poate descoperi miraculoasa formulă mental-spirituală a nenumăraților factori ce contribuie la împărțirea oamenilor în cugetători, de regulă izbitor de inactivi, și practicienii care, la diferite niveluri de școlarizare și de înzestrare nativă, știu să-și urmărească scopurile pragmatice în viață (altfel spus, „cei care vor să știe” și „cei care vor să aibă”), iar cugetătorii la rândul lor (a nu se confunda căutătorii adevărului și a concepției generale despre lume pe baza *cauzelor supranaturale*, i-am numit pe teologi, cu filosofii de meserie, gânditori ce se străduiesc să ajungă la adevăr și să ofere semenilor o concepție unitară despre lume, societate și om *cu ajutorul legilor naturale*), cugetătorii, deci, la rândul lor nu numai că – funcție de concepții și metodele întrebuintate – sunt de diverse orientări (idealiști, materialști, raționaliști, empiriști, pozitivști, aprioriști, pragmatști, sceptici etc.), dar, ba sunt de acord cu sistemele filosofice anterioare, pe care le dezvoltă (de pildă, neperechea serie antică Socrate-Platon-Aristotel: pe baza *teorie socratice a noțiunilor*, concepute prin abstractizare ca entități logice, Platon

elaborează *teoria ideilor* sau a entităților metafizice, iar pe baza acestei teorii, la rândul său Aristotel elaborează *teoria formelor*, gândite ca instrumente ale creațiunii, pentru ca în perioada modernă să se impună în plan filosofic și cultural seria raționaliștilor Descartes-Spinoza-Leibniz, seria empiriștilor englezi Francis Bacon-John Locke-George Berkeley-David Hume și seria idealiştilor germani I. Kant-Fichte-Schelling-Hegel), ba nu sunt de acord cu predecesorii, astfel rezultând nu doar noi sisteme filosofice, ci chiar noi curente în gândire și noi sisteme sociale (cu ceva timp în urmă marxismul și bolșevismul, astăzi neomarxismul și globalismul).

Da, căci – ne spune Petre P. Negulescu în tratatul *Problema ontologică* (Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1972) – „pe când științele pozitive pot fi studiate în mod dogmatic, filozofia, din nefericire, nu poate fi studiată cu adevărat decât în mod istoric”. Ceea ce înseamnă că, nefiind un corp unitar de principii, admis de toată lumea și prezent în orice manual, „când voim să studiem filozofia, suntem nevoiți să ne adresăm fiecărui filozof în parte și să-i ascultăm părerile, rămânând firește liberi să credem pe unii sau pe alții sau pe niciunul dintr-înșii, după structura și afinitățile noastre sufletești”.

Se subînțelege că filosofii adevărați și de gabarit, pe care aproape că poți să-i numeri pe degete, nu trebuie coborâți la nivelul profesorilor de filosofie, chiar dacă unii dintre ei (bunăoară Kant, Hegel, Heidegger) au predat la faimoase universități, după cum matematicianul, fizicianul, istoricul sau scriitorul sunt altceva (și mai mult) decât profesorii respectivelor discipline.

Tot P.P. Negulescu ne face cunoscut în tratatul *Geneza formelor culturii* (BPT, Editura Meridiane, București, 1993) că izvorul gândirii și al creației se alimentează din pornirile afective, jocul imaginației și discernământul critic, ultima componentă a acestei triade fiind considerată de ilustrul nostru compatriot funcțiunea „de căpetenie a inteligenței”, și că aptitudinile de gânditor, artist, om de știință sau teolog sunt statornicite de misteriosul raport dintre jocul imaginației și discernământul critic, căci pornirile afective sunt extrem de puternice și mult peste medie în toate cele patru variante: la cugetători și științifici are prioritate discernământul critic în fața jocului imaginației, pe când la artiști și teologi raportul este inversat.

Însă nici așa nu ne putem explica în mod satisfăcător uimitorul dar al unor oameni de a gândi, imagina, planifica și crea, deoarece în acest complex

proces, specific condiției atotumane (reamintesc una din superbe definiții date de Platon filosofiei: „Filosofia este asemănarea cu divinitatea pe cât îi stă omului în putință”), mai intervin, după caz, excitațiile sau inhibițiile generatoare de optimism ori de pesimism, sensibilitatea, sublimarea, talentul (atenție, talentul este înăscut, dar nu este ereditar!), mediul geografic, factorul etnic, curentul de idei și inteligența/logica individuală (ultimii patru sunt factori obiectivi), curiozitatea, modul cum funcționează glandele cu secreție internă – tiroida, capsulele suprarenale și hipofiza (funcționarea lor defectuoasă duce la grave tulburări psihice și fiziologice, chiar la idioțenie), precum și *nevoia organică a cunoașterii*, acest extraordinar imbold care nu numai că-i îmbogățește pe unii pământeni cu *curajul mizeriei exterioare* (cinicii antici, Baruch Spinoza, Ludwig Feuerbach, Herbert Spencer și mulți alții), dar chiar sunt în stare să-și dea viața pentru biruința adevărului și triumful ideilor descoperite de ei (Socrate, mulțimea martirilor creștini și de alte confesiuni, Giordano Bruno)...

Revenind la Garabet Ibrăileanu după această digresiune contextual-informativă, nu știu câți dintre românii zilelor noastre anapoda (cu tot mai mulți analfabeți funcționali, falși culți și „profesori” corigenți la disciplina pe care pretind c-o predau elevilor) au habar că el a rămas orfan de mamă la vârsta de cinci ani, iar la 16 ani (era elevul gimnaziului „Roman-vodă” din Roman), rămâne orfan și de tată. Toate aceste cumplite încercări l-au sensibilizat într-o asemenea măsură și pentru toată viața, îndeosebi pretimpuria moarte a mamei sale, încât – cu multă duiosie – el evocă figurile amândurora în scrierea *Amintiri din copilărie și adolescență* („Am mai mult o impresie nelămurită despre *ființa* ei, despre *esența* ei sufletească, despre ceva cald și lipit cu patimă de copilul acela, care azi sunt eu”, respectiv „Rămași amândoi orfani oarecum, la moartea mamei mele, se făcuse între noi o legătură de prietenie, de *camaraderie*”, deoarece tatăl lui Garabet era „un om voinic, curajos, bun și de o inteligență mijlocie”, pe care fiul îl iubea „cu amor, cu o iubire fizică”, plâcându-i să-l sărute pe barbă), chipul mamei fiind evocat și în romanul *Adela*, prin intermediul fragmentelor din *Jurnalul* lui Emil Codrescu, cvadragenarul personaj al cărții: „Azi se împlinesc treizeci și șase de ani de la moartea mamei...”.

Va urma

Șuvoi de viață printre morminte - mușcătura de varan

Gruia COJOCARU

Obiceiul de a săpa în oglinda interioară m-a capturat din momentul în care am început să-mi pun întâile întrebări. Așa se face că, din copilărie, am scormonit cu râvnă în sinele meu. Introspecția n-a generat însă relaxare, ci doar puțința de a-mi accepta fără rezerve traiectul existențial. În același timp, în măsura în care am avut inspirație și perspicacitate, am explorat destinele unor oameni, care, în intensități diferite, au creat puncte de inflexiune în viața mea. Natural, pentru a-mi lărgi aria de cunoaștere, tehnologia de vârf, atât de comună astăzi, mi-a fost un aliat, chiar dacă am acceptat-o târziu, fără multă condescendență. Totuși, oricum am privit-o, n-am minimalizat accesul neîngrădit la informație, nici beneficiul comunicării în spațiul virtual, ori lejeritatea regăsirii unor vechi prieteni și camarazi, risipiți în lumea largă.

Astăzi, traiul nostru cotidian, fără îndoială opulent, cum nu s-a mai văzut în istoria omenirii, ar putea determina un plus uriaș de bucurie în lăuntrul ființei umane. Munca fizică, mult suplinită de energia mașinii, procurarea facilă a hranei, timpul liber, cu mult dilatat față de cel deținut de buncii ori de străbuncii noștri, sunt ingredientele trăirii unei prelungite stări de plenitudine. Așa o fi?...

Chipurile biruitoare ale unor oameni care și-au tranșat jocul vieții într-un act suicidal ar trebui să ne pună, măcar o clipă, pe gânduri. Dacă ar fi vorba doar de oameni ai străzii, care din diverse motive și-au prăpădit agoniseala, ar fi poate de înțeles. Din lașul anilor '90, mi-o amintesc pe o doamnă procuror, care, pierzându-și funcția dintr-un motiv stupid, a ajuns să doarmă, iarna, pe conductele ce transportau apa caldă. Chiar dacă-ți lipsea compasiunea ori empatia, era greu să-i ignori

privirea de leoaică învinsă, devenită epavă cu fiecare zi care-o depreda de sine, spre deliciul hienelor care-o asaltau pe stradă cu rânjete ironic-malefice.

Constatăm însă că din ce în ce mai mulți oameni de succes, din toate palierele societății, aleg să încheie contractul cu Viața. „E slab de înger cel care alege suicidul!” asta-i placa vânturată în Cetate, când ne-am specializat în a judeca strident disperarea semenilor. Poți însă să afirmi că, de pildă, saltul în neant de pe un bloc al unui strălucit chirurg bucureștean a fost dovada faptului că era un om slab?! Ori poate că slab a fost și scrimerul Florin Gelu Zalomir – mare sportiv, în activitate până nu demult, galonat cu șapte medalii Mondiale, Europene și Olimpice – pentru că și-a curmat zilele cu o armă oarecare?!

Am vizualizat mental cele două personaje cu notorietate, care-au recurs la suicid în România prezentului – ambele tributare unor relații toxice cu partenerul – pentru a releva că acest act, puternic blamat de către ortodoxie, are o justificare – singurătatea. Nu solitudinea asumată prin traiul celibat, ce oferă deseori savoarea unei libertăți cu farmec distinct, ci existența rostuită într-o relație de unde unul sau altul dintre parteneri a plecat – prin divorț ori prin amantlâc –, iar celălalt nu face față dezechilibrului emoțional.

Nu e întâmplător că, atât chirurgul, cât și scrimerul (devenit între timp ofițer de jandarmerie) erau bărbați. Capacitatea de a se reconstrui în urma unui eșec amoros e completă, de cele mai multe ori, în cazul unei femei. „Altul la rând!” dictează mecanic duduia, iar fericirea-i la ea acasă, datorită adaptabilității țesute în carnea ei. Bărbații, în schimb, dacă-au investit ceva din seva lăuntrică într-o relație amoroasă, gestionează diferit eșecul ardenței. Nu neapărat vanitatea le este violentată, ci sentimentul de inutilitate, cultivat metodic de parteneră, îi dezarmează. „N-ai fost niciodată bun de nimic!” e una dintre replicile care, în regim de laitmotiv, sparg și cele mai eficiente armuri. Unii nu suportă c-au fost detronați de-un leu mai tânăr ori de-o potaie de pripas și, deși au o sumedenie de alternative, sar în gol de la înălțimi. Alții folosesc asupra-și o armă de foc, ori una albă. Nu-s puțini cei care-și fac zob mașina într-un arbore îndelung studiat. Sau frânghia. Se găsesc destule variante pentru ieșirea grăbită din scenă! „Moment de rătăcire!” ar clama „Marele Inchizitor” din vocea Cetății. Nu! E neputința identificării de soluții la

coșmarul pe care-l trăiești! Iar groaza nu te-apasă pentru că ai datorii la întreținere ori pentru că s-au scumpit curentul, gazele și motorina. Nu, partenerul ți-o livrează generos, în doze uniform echilibrate, cu un scop precis – să clachezi până la autosuprimare!

Apoi, ca în opereta „Văduva veselă”, sau, mai recent, în nuvelele „Înmormântare veselă” și „Minciunile femeilor” – dintr-un volum al Ludmilei Ulișkaia –, o privire cernită duios, cu o lacrimă strălucind cochet în colțul ochilor, este răspunsul damei la nedumerirea celor care se preumblă pe la catafalcul mortului.

Eiii, dar trec alea trei zile! Iar pe urmă viața are alt curs, eventual după o țigară care limpezește deplin libertatea, inclusiv aceea de a dispune după bunul plac (și) de bunurile defunctului. Și totul n-a fost decât rezultatul perfid al mușcăturii, care i-a atacat iremediabil sufletul, urmat în cascadă de anii de suferință, până i s-au încheiat socotelile din arena vieții. În lumea animalelor e, totuși, un strop de onestitate. Durerea nu e servită în doze mici, perfide, de-a lungul a o mie și una de zile. De pildă, dragonul de Komodo, după ce ciupește glezna bivolului și-a împlinit obiectivul. Așteaptă. Bivolul se depărtează ușor iritat câțiva pași, apoi înfulecă nepăsător iarba grasă din jur. Nu știe că saliva roșie de pe dinții dragonului a început să lucreze fatidic în fluxul său sangvin. Peste cel mult o săptămână e la pământ, vegheat atent de șopârla cu pielea solzoasă. Hemoragia internă și insuficiența cardiacă aștern proaspăt un cadavru pe întinderea verde. Ospățul începe.

Când parcurgi mental zestrea de trăiri dintr-o relație de cuplu, cândva consistentă, dar naufragiată jalnic, elimini ușor elementele pozitive din peisaj. De ce? Pentru că reprezintă firesc mobilul care-a generat creșterea, potențarea și împlinirea pasiunii. În schimb te focusezi pe elementele negative, pentru a înțelege ce anume a condus la epuizarea relației. Însă, la finalul evaluării, totul se iartă, e mai bine pentru sănătatea internă. Totuși, un lucru pare de neacceptat: ușurința de a accepta prăbușirea celui de lângă tine, când știi că poți să-l salvezi cu o simplă îmbrățișare! Noi, societatea postmodernistă doldora de soluții, apelăm la serviciile specializate ale psihologilor în crizele cuplului, când toată rezolvarea rezidă în afecțiunea pe care ar trebui să și-o ofere partenerii. Lacătul inimii, zăvorât de unul dintre parteneri, e o pedeapsă pentru celălalt, iar de aici se așterne suveran depresia, angoasa,

anxietatea.

Premeditat, actul în sine e o luptă cu scop precis: vreau să te distrug! De cele mai multe ori cel vizat nu înțelege jocul, ci caută bezmetic rezolvări, care nu vin niciodată. Cum ar putea bivolul să facă pace cu varanul?!? Aflată pe buza prăpastiei, metamorfoza partenerilor de cuplu conduce spre rolul de vânător și de pradă. Când prada nu înțelege la timp să se protejeze – firește, dacă are argumentele necesare – finalitatea e, adesea, suicidul.

Cum se poate proteja?! Înțelegând esențialul înainte de a-și pierde busola și a se adânci în depresie!

Dacă un procent oarecare dintre cei care-s bântuiți de ideea de a-și pune capăt zilelor ar realiza că dispariția lor fizică nu e o pedeapsă pentru partener, ci doar o eliberare îndelung premeditată, cu certitudine ar fi mai puține acte suicidare. Partenerul, „îndurerat” pentru trei zile, are un alibi beton: mortul era adult, a fost decizia lui, responsabilitatea actelor îi aparține! Da, așa e! Însă, într-un plan adânc, scumpă Doamnă, acolo unde nici amantul nu te poate desluși, știi că l-ai hăituit pe cerb până când l-au istovit povara cornelor! Dar n-are a face, intrăm evlavioși în biserică, ardem niscaiva lumânări, și-apoi ne vedem de treabă. Merge și-un ospăț pe măsura așteptării.

Dar iată că „cerbul” s-a prins de jocul duduului... „Ghinion!” cum ar fi zis Klaus. Da, nopți de nesomn, zile în care ți-e frică să nu te prăbușești – la muncă ori pe stradă. Ești stors și toropit la slujbă, capul ți-e greu, pleoapele-s de plumb, iar acasă zorii te prind scrutând nebun tavanul. Sila față de propria-ți naivitate îți sfâșie măruntaiele. Ochii ți-s injectați de jăratul turbării. Realizezi sălbatic cât de idiot ai fost, cât de cretin te-ai lăsat înfășurat în preșul ipocriziei, însă furia revărsată la adresa pasiunii care te-a mistuit arde năprasnic orice tentativă suicidară.

Ești încă în Purgatoriu, nu poți ieși fără durere, dar mai e un pas și te-ai salvat. Ai bisturiul la îndemână, mai trebuie să amputezi o halcă din cel de odinioară.

- Fă-o!

- Da' eu nu-s chirurg...

- Nu contează! Taie mai mult, să fii sigur c-ai eliminat cangrena!

Liniște, împietrire, sânge, scrum. Apoi, de Sus, iluminare – șuvoiul de Viață freamătă lichid, săpându-și albia printre morminte.

Coloana Infinitului este osia lumii ce susține bolta cerească!

Ionuț ȚENE

Brâncuși este considerat de criticii de artă și marele public ca cel mai mare sculptor modern din epoca noastră. Specialiștii l-au perceput ca un modernist sau un avangardist al artei deși Brâncuși nu fost decât un genial sculptor al artei populare românești. El a redat și revelat lumii arta populară ancestrală românească izvorâtă din arhetipul nostru milenar esențializat de timp spre veșnicie. Elementele decorative și simbolice ale artei brâncușiene sunt profund etnografice, folclorice și cu valențe populare românești. Brâncuși doar le-a șlefuit pe acestea și le-a redat prin esențializare lumii întregi, ca un cadou al geniului poporului român pentru universalitate. Constantin Brâncuși a schimbat paradigma sculpturii într-un moment când la Paris, la începutul secolului XX se redescopereau culturile vechi africane, amerindiene și ale vechii Europe a kurganelor. Din vechea Europă face parte geniul artistic al Cucutenilor și Gânditorului de la Hamangia. Brâncuși le-a preluat vechile simboluri în piatră, lemn și bronz și le-a redat lumii prin transfigurarea lor conform concepției sale artistice geniale. Opera lui Brâncuși este profund românească și arhetipală. Este geniul poporului român provenit din străfundurile îndepărtate ale istoriei, când strămoșii noștri trasau linii curbate elegante pe vase de lut și plăsmuiau „Gânditori” pentru bunul mers al lumii între pământ și cer. Brâncuși este un sculptor al tradiției și arhetipului acestui spațiu mioritic ancestral. În această cheie paradigmatică de „orizont și stil” trebuie să reconsiderăm opera sa funciară și fundamentală pentru arta mondială. Brâncuși nu a fost de fapt un avangardist, ci un conservator în artă, un plâsmuitor al formelor milenare românești. Da. Brâncuși a sculptat nu zborul, ci ideea de zbor, adică esența. A fost creatorul „Cuvântului” sculpturii românești și universale. A pus început bun la toate, pornind de la

ideea ce s-a transformat în Cuvânt și a schimbat astfel fața sculpturii. Brâncuși este prototipul sculptorului român fără vârstă, de la începuturile vieții pe aceste meleaguri. În această cheie paradigmatică și de referință primordială trebuie să analizăm opera brâncușiană. Inclusiv pasărea măiastră este preluată ca prototip de pe mormintele strămoșilor din Oltenia, de acolo unde, după înmormântare, se pune un vultur de lemn pe o coloană, pentru ca sufletul mortului să „zboare” spre cer. Țara Românească este plină de „păsări măiastre” de mii de ani, fiind un obicei funerar transcendental geto-daco-român venit din izvoarele spiritualității istorice autohtone. Brâncuși a preluat-o și a stilizat-o în mai multe forme, păstrând stilul cutumiar ancestral și a dăruit-o artei universale. Exemple de acest fel sunt numeroase, dar vreau să mă opresc puțin la Coloana Infinitului de la Târgu-Jiu.

Despre Coloana Infinitului și simbolistica ei s-a scris enorm de către brâncușologi celebri ca Radu Varia, Barbu Brezianu, Petru Comarnescu, Mircea Eliade, Dan Hăulică, Ionel Jianou sau Constantin Zărnescu. Chiar Brâncuși a făcut remarci personale despre opera sa de 29,5 m înălțime amplasată în centrul Ansamblului Eroilor de la Târgu Jiu, ridicată cu sprijinul Arethiei Tătărescu, soția premierului român de atunci. În principal s-a mers pe ideea oficial-eroică de interpretare ca un omagiu-funerar dedicat eroilor români căzuți în primul război mondial, că romburile coloanei reprezintă piepturile soldaților morți pe front pentru libertatea și unitatea națională. Aceasta a fost perspectiva oficializantă a operei. În general brâncușologii români și cei străini au considerat Coloana Infinitului ca o axis mundi, ca o coloană vertebrală spirituală a poporului român și a neamului omenesc, care face legătura ontologică dintre pământ și cer. Au fost multe interpretări despre Coloana Infinitului. Unii au considerat-o un stâlp funerar, alții ca o preluare simbolică interpretativă a coloanelor ce susțin pridvoarele caselor țăranilor români din Oltenia și Muntenia. Alți specialiști au interpretat-o ca „scara vâmlor văzduhului”, accesibilă sufletelor morților. Deci o scară simbolică spre „poarta raiului”. Toate aceste interpretări fiind legate de arborele vieții, de sulița morții – specifică provinciei Oltenia sau de „bradul morții”. În general s-a interpretat o influență provenită din rituri funerare. Ca formă geometrică, lucrarea „Coloana Infinitului” ar reprezenta și o înșiruire a unui singur motiv: un element romboidal numit de Brâncuși „mârgea”. Acest șir de „mârgele” romboidale ar sugera

→ Continuare în pag. 25

20 de Mărțișoare

20 de haikuuri – 20 de haijini – 20 de reguli
și categorii estetice de reținut

Florin GRIGORIU

1. Stare emoțională puternică
(aware)

Din nou iau la rând
scrisorile primite –
în timpul școlii.

UTTA SIEGRIED KÖNIG - Piatra
Neamț

2. Regula de fier (onji/ 5-7-5 = 17 silabe) pentru
haikuul clasic. Cel în formă liberă are câteva în plus.

O barză naivă –
vrea să-și facă cuibul
pe-un stâlp electric.

LUCIANA VLADIMIR - București (vol. „Simțiri,
gânduri... târzii”, 2024)

3. Un lucru mărunț (bi), pe care poetul îl vede și-l
transcrie, emoționat.

Fulg alb pe mormânt –
cum se cheamă pasărea
ce stă cu mine?

CLELIA IFRIM - București, placheta „Poeme haiku” ,
Al IX-lea Colocviu Național de Haiku, Constanța, 2003

4. Haikuul este un poem al naturii. Un cuvânt trebuie
să arata anotimpul/ când a
văzut/ trăit poetul/ poeta clipa.

Copil în iarbă –
tot universul este
o buburuză.

TANIA NICOLESCU – Tulcea, vol. „Brotacul din Lună”,
2010

5. Cine? Ce? Unde? Când? – întrebările esențiale și
existențiale în orice poem.

Iată un aspect, un motiv principal, în viziunea a doi
poeți, o replică, nu o pastişă,

La gura sobei –
bunica fraților Grimm
cenușăreasă.
DAN NOREA - Constanța

La gura sobei –
din cenușă răsare
Pasărea Phoenix.
EUGEN DEUTSCH- Iași (vol. Dan Norea, Eugen
Deutsch, „Calendar în 17 silabe - dialoguri senryu”, 2017.)

6. Haikuul este un poem al clipei, un instantaneu, un
fulger. Spiritul haiku (hai-i) este momentul surprinderii,
dinamic, nu un peisaj static.

Mai e zăpadă,
mugurii de liliac
o sfidează.

VASILE SPINEI - Chișinău (vol. „Singur pe scurtătură”,
2008)

7. Haikuul are două momente despărțite prin cezură
(kireji), de obicei o cratimă.

Stea în crepuscul -
pe pajiște se aprind
păpădiile.

ȘERBAN CODRIN - Slobozia (vol. „O sărbătoare a
felinarelor stinse”, 1997)

8. O stare subtilă, de melancolie, de liniște, de
frumusețe caracterizează haikuul (kokorozuke)

Balta Comana –
cherhanaua închisă
peștii sar pe lac.

CORNELIA ATANASIU – Târgoviște/ dom. București,
în revista „Haiku”, a S. R.H, Nr. 69, 2023.

9. Frumusețea misterioasă a existenței (yugen) –
natura așa cum este.

Ziua vecinei –
trandafirii au trecut
prin gard la ea.

CONSTANTIN STROE, București (Revista „Haiku”,
Nr.55, 2016)

10. Sinceritate, esența lucrurilor, statornicia (makoto)

Masă de post-
câinele stă liniștit
la locul lui.

MARIA GRIGORIU, București, vol. „Petunii”, 2009)

11. Frumusețea împletirii noului cu vechiul (wabi - sabi) un sentiment al permanenței, de oricând...

Întorși de la târg –
bătrânul discută cu găscă
noile prețuri.
IULIAN DĂMĂCUȘ, - Gherla, vol. „E plin de petale paharul uitat...”, 2011.

12. Singurătate (sabi), înțelepciune/ iluminare (satori).

În plină noapte,
florile luminează
până și umbra mea.
MARIANA POPA-POTAISA- Brașov, vol. „Cascada timpului”.

13. Vremelnicia fenomenelor, oglindită prin nori, frunze, greieri, flori, țurțuri...(ryoku), dar și resemnarea, înțelepciunea existenței.

Mireasma de tei
și dorul meu de tine
în toată casa.
MAGDALENA DALE - București, „Calendar Haiku 2019”, editat de revista „Haiku”.

14. Existența unor legături - parfum, misterioase între lucruri, dar și permanența umanistă a clipei (de oriunde în lume).

Bătrânul singur –
ciocnind o cupă de vin
cu poza babei.
MARIA TIRENESCU, Cugir, în vol. „Primul cocor”,
antologie a primului concurs anual, pe internet,
„Romanian Kukai”, 2009.

15. Frumusețe, splendoare (rei), subiectivitate elegantă (sama sau sugata/ elegantă).

Primul sărut –
Luna se retrage
după nori.
ION CUZUIOC, Chișinău, vol. „Sub clar de lună”, 2022.

16. Uneori haikuurile sunt niște aforisme, de o frumusețe inefabilă (sei)

Mihai Eminescu –
Limba Română
în straie de zilnică sărbătoare.
MIHAIL I. VLAD, Târgoviște, vol. „55 de micropoeme”,
2002

17. Nimic nu lipsește haikuului, inclusiv duioșia, satura, gluma, umorul, ironia.

Haikuul glumeț se numește senryu.
Sub teiul secular
din Grădina Copou
tineri îmbrățișați

Sau

Vitrină cu cărți –
între atâtea titluri
musca ezită.
VASILE MOLDOVAN – București, vol. „Curcubeu peste
Ceahlău și Fuji”,
2023

18. Haikuul exprimă simpatie, delicatețe, emoție, melancolie, întrebare, mirare (shori)

Ce flori caută
fluturele zvăpăiat,
la etajul opt?
RADU PATRICHI - Constanța, revista „Haiku” Nr. 69,
toamna 2018.

19. Clipa, doar clipa...și taina ei în câteva cuvinte și totul scris în trei etaje, trei versuri distincte. Există și haikuuri scrise în două versuri, chiar și în patru sau liniar, cu bare despărțitoare între versuri sau cu spațiu alb între gânduri.

Un stârc alb dă strigăt –
fâlfâind
pe deasupra bălții/
Dan Doman - Reșița/ domiciliat în București, vol.
„Depărtări goale”, 2024.

20. Haikuul este un mărtișor, o dorință de bine, armonie dragoste și pace. Cele două fire sunt cele două stări bine precizate, iar cuprinsul sunt cuvintele lor.

Haijinii, scriitorii din România, sunt grupați în două Societăți de Haiku: Societatea Română de Haiku, președinți Florin Vasiliu, Vasile Moldovan, azi

Valentin Nicolitoșov (revista „Haiku”) și Societatea de Haiku din Constanța, președinți Ion Codrescu, azi Laura Văceanu (revista „Albatros”), în câteva cenacluri și grupuri pe internet, unii sunt membri și ai unor Societăți de Haiku străine, ori ale unor grupuri din alte țări, primesc premii, la concursurile acestei specii poetice, alcătuiesc antologii.

Un exemplu de antologator (numim „Surâsul crizantemei”) este scriitorul din Târgu-Mureș, IOAN GĂBUDEAN, căruia, din cartea recentă (2025) „Lerni, mesteceni, poezie” îi cităm aici un haiku: neuitând a-i cita și un tristih-declarație: „Iubesc poezia scurtă -/ inima nu trebuie expusă/ prea îndelung la ecograf.”

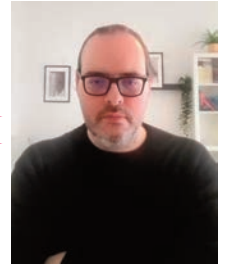
Dimineată –
lumina stă gata
să înmugurească...

A notat aceste 20 de exemple Florin Grigoriu, S. R. H. SHC, neuitând a spune că am numit doar 20 de scriitori din cei peste 300 grădinari lirici, știuți și citați sau comentați și de sus-numitul.

POEZII

Ivan POZZONI

V-AȚI PIERDUT LIMBA?

Pe Unomattina au dat o știre
senzațională,
prin WhatsApp și întreruperi de știri,
în slaba speranță că
homo sapiens sapiens își pierde
limba.

Totul a început, în anii 1900, cu
căderea zidurilor subjonctivului,
și a continuat, la începutul secolului,
cu hipertrofia adjectivului,
toate frumoase, splendide, hiper-
mega-convenabile
pentru noi, Sanremi forțați să
romulăm împotriva curentului.

Consumatori disciplinați să rostească
cockney
cumpărând vocabular uzat pe eBay,
patentând neologisme, de la o liră la
Gr
în căutarea aprobării oricărui
parterre.

Casca il mondo, Casca la terra, in
picare escapades
Brute hotărâte să scufunde pugii în
limba lui Caesar
Ei îngroapă lexicoane fără
condiționare de folosință
Acuzați de crimen incest cu o fostă
Fecioară Vestală.

ACUFENE

Vocația este o cruciadă transurbană
și, tu, unde te duci, dacă nu ai nici
măcar o banană,
secretul succesului este scrâșnirea
fâlcilor,
trăgând de praf de stele.

Nu poți auzi vocile lumii
într-un câmp deranjat de zgomotul de
fond,
sfârșind, ca un kulak, între seceră și
nicovală
virtual ca Macondo în O sută de ani
de singurătate.

Te plimbi, transhumant, simțindu-te
inadecvat
întunecând infernurile ca un diavol
bisulfurizat,
pe cărbunii sociodramei actuale
conștient că tu ești molia și nu
flacăra.

Poate, în cele din urmă, vei găsi
valoare, Dumnezeu, o idee,
Cervantes în pădurea dintre Quijote
și Dulcinea,
smulgându-te dintr-o existență
taciturnă
astfel încât să simți bucurie în urnă.

HOTEL ACAPULCO

Mâinile mele, goale, continuau să
bată texte,
transformând în hârtie fiecare voce a
morților
care nu a lăsat un testament,
uitând să aibă grijă
de ceea ce toată lumea numește
treburile normale
a fiecărei ființe umane: birou, casă,
familie,
idealul, pe scurt, al unei vieți
normale.

Abandonată, în 2026, orice apărare
a unui contract pe durată
nedeterminată,
etichetat ca deranjat,
m-am închis în centrul orașului
Milano,

în jalnicul Hotel Acapulco,
învocând visele proscrisului,
epuizându-mi economiile de-o viață
în chirie, reviste și mese sărace.

Când carabinierii fac o razie
în camera dărăpănată a hotelului
Acapulco
și vor găsi un alt mort fără testament,
cine va spune povestea, obișnuită,
a unui bătrân care a trăit împotriva
vântului?

NĂSCUȚI PE DOS

De ce continui să scriu?
B., ca și Bangladesh, avea
șaisprezece ani, pe pervazul ferestrei
balconului unui liceu milanez,
dar șaisprezece ani nu au fost
suficienți
pentru ca Dumnezeu să o îmbrățișeze
în saltul său.

R., ca și România, avea
treisprezece ani, simțea o sută,
și niciun înger
zbură alături de ea.
E., ca Ecuador, avea
treisprezece ani, fără Genova
ii amintea de Quito,
în singurătatea rochiei ei
fără marcă, dezintegrată.
C., ca China, avea
doisprezece ani, uzată repede,
privind din balcon
cu dorința de a nu vedea lumea,
aruncându-se în vârtejul
al anxietății de performanță.
Numele lor nu sunt greu
de uitat, sunt nume
- ca și mine - născute pe dos,
presat de geamul
ferestrelor vieții
sărind de pe asfalt.

O INEDITĂ REVELAȚIE DOCUMENTARĂ DIN REFUGIUL UNIVERSITAR CLUJEAN LA SIBIU

Zenovie CÂRLUGEA

Continuare din numărul trecut

5. Pe aproape 200 de pagini, doamna admiratoare-studentă (care în vara lui 1951 se va afla, împreună cu fiica sa Rodica, în societatea selectă de la Gura Râului, participând la cenele blagiene ținute pe prispa casei Marioarei Manta, după cum ne arată fotografiile), consemnează citeț și ordonat, conștiincios și entuziast „lecțiile” de filosofia culturii ținute de Blaga joia de la ora 6,00 la 7,00 PM și vinerea de la ora 4,00 la 5,00 PM. Caietul cu notițe a ajuns la autoare grație profesoarei de chimie Rodica Bota (1931-2022), fiica Feliciei Ionașiu, vecină și colegă de cancelarie cu autoarea la Liceul „Gheorghe Lazăr” din Sibiu (să precizăm că Rodica Ionașiu, căsătorită Bota, i-a acordat autoarei interviul „Amintiri de tinerețe cu Lucian Blaga”, publicat în revista „Lumina slovei scrise”, an 13, nr. XVI, 2016, pp. 7-17). Făcând parte „din anturajul profesorului”, d-na Felicia Ionașiu „era un receptor complet al creației blagiene” – înscrisesse împreună cu nașa ei, Clemence Preda, la Filosofie, frecventând conștiincios seminariile și luând notițe pe care apoi le comentau și aprofundau. Erau notate inclusiv unele interludii exhortative în care profesorul le împărtășea anumite gânduri și anunța tema viitoare, tocmai pentru a face cursurile cât mai atractive, ceea ce ține de un stil de predare aparte, foarte bine lămurit, de o comprehensivitate empatică. Spiritul de sinteză, capacitatea de esențializare a ideilor, conduc la ideea de „artă a predării”, fără pic de teatralizare, de unde, observă autoarea, „s-ar putea spulbera astfel multe dintre prejudecățile instalate despre lipsa de interes a cursurilor blagiene”, monotonia invocată prin simpla citire a cursului etc. (întrebat de un confrate de ce „își citește cursul” și nu vorbește liber, Blaga îi dă replica potrivită: „Ca să nu spun prostii!”).

Deși observațiile privind notițele respective, ca și acelea mai generale despre maniera expozitivă a cursurilor blagiene, aparțin unui cadru universitar cu experiență îndelungată în oratoria de catedră, cum este dna Anca Sîrghie, nu putem să trecem peste secțiunea de Anexe (pp. 245-355), cuprinzând notițele de la 5 noiembrie 1943 (despre fenomenul stilului, cu continuări la 11, 12 noiembrie etc.), până la consemnările din 27 și 28 aprilie 1945, despre „creația metafizică”, cu evidențierea celor două tipuri de metafore: „plasticizante” și „revelatorii” (problema raportului dintre metaforă și stil). Problematika abordată reflectă, în schiță, filosofia culturii așa cum o concepe Blaga, de la unele „sisteme metafizice” la „fenomenul stilistic”, „matricea stilistică”, „problema inconștientului”, problema „spațiului”/ morfologie culturală / peisaj (Alois Riegl, Leo Frobenius, Spengler, Klages), „orizontul spațial al conștientului și inconștientului”, „orizontul temporal” cu cele trei configurații specifice (timpul havuz, timpul cascadă, timpul fluviu), accentul axiologic, factorul anabasic, catabazic, neutru și „năzuința formativă” (ca funcții categoriale), spiritul mitic și spiritul științific, gândirea mitică și gândirea magică, teoria asupra originii miturilor etc. Ideea care rotunjește cursul privește „creația metafizică” asupra căreia insistă conferențiarul în ultimele cursuri consemnate în caiet, din 27 și 28 aprilie 1945. Posibil ca „studenta” Ionașiu să fi avut la îndemână și textele „Trilogiei”, pentru transcrierea corectă a unor nume, rescrierea unor concepte, adică să fie vorba nu numai de consemnare, dar și de conspectare, avându-se în vedere și o posibilă bibliografie indicată...

Desigur, o analiză a modului cum cursanta consemnează expunerea se poate face urmărindu-se, în oglindă, textul blagian din „filosofia culturii”, bunăoară avându-se în vedere textul tipărit din „Orizont și stil” (1934), „Spațiul mioritic” (1936), „Geneza metaforei și sensul culturii” (1937), adică în ansamblu „Trilogia culturii”.

„Studentii cursului de filosofia culturii – scrie în deplină cunoștință de cauză autoarea, preocupată de stilul de predare al magistrului – au avut în fața lor un spirit cu adevărat european, un creator demiurgic, care în plan literar și filosofic a dominat secolul al XX-lea în România. În mod cert, el a îmbinat planul național cu cel universal, proiectând aspecte ale tradiției arhaice pe ecranul modernității în cugetare. Prin trilogiile sale, Blaga a realizat cel dintâi sistem filosofic coerent și amplu, unul de o valoare universală. El merita să fie

tradus în limbile de circulație spre a fi cunoscut și peste hotarele României.”

Parte din acea „învățată Transilvanie” despre care scria Constantin Noica, citându-l pe Nicolae Bălcescu (vezi moto-ul cărții), Lucian Blaga este pentru secolul al XX-lea ceea ce Eminescu a însemnat pentru cel precedent.

Profesorul Blaga „dădea seminariilor o importanță mai mare chiar și decât cursurilor propriu-zise”, ținând mult la lămurirea tuturor noțiunilor filosofice. Caietul spiralat rămâne dovada unor cursuri interesante, iar pentru anumite lămuriri autoarea a solicitat ajutorul unor confrăți familiarizați cu spiritul și gândirea blagiană, precum universitarii Ilie Rad (Cluj-Napoca) și Ion Dur (Sibiu). Pentru confruntarea textului scris cu dactilograma cursului de Filosofia culturii, i-a venit în ajutor profesoara Doina Boantă. Iar pentru achiziționarea și clarificarea unor aspecte iconografice s-a bucurat de concursul d-nei Anca Moldoveanu, nepoata profesorului Ovidiu Drimba, al dnei dr. Misi Crișu, nepoata de la Sibiu a Feliciei Ionașiu, al prof. univ. Amalia Pavelescu, fiica regretatului Gheorghe Pavelescu, în sfârșit al dnei Nadia-Diana Mitrea,

→ Continuare din pag. 20

simbolismul axial de origine indiană al „Lanțului lumilor” și al lui „sutratma” care, ca un fir, străpunge și leagă între ele toate manifestările lumii. Ea poate reprezenta de exemplu întregul cosmos sau doar umanitatea, chiar un singur individ uman, fiind în același timp „suflul” care le susține și le menține, și fără de care ele nu ar putea să aibă vreo realitate și nici să existe în vreun fel (R. Guenon). Toate aceste interpretări sintetice sunt valabile, dar eu consider că principala reprezentativitate sinergică a Coloanei Infinitului este aceea de a fi „osia lumii”, care leagă centrul pământului de bolta cerească, pe om de cer, ca reprezentare a divinului. Etnologul și filosoful Ernest Bernea în celebra sa carte „Spațiu, timp și cauzalitate la poporul român” aduce mărturii etnografice despre viziune țărănilor olteni și din sudul Ardealului despre spațiu. Țăranul român concepea lumea satului ca și o „axis mundi”, locul unde spunea Blaga că „s-a născut veșnicia”, în care viziunea pământului natal era centripetă. Marginele lumii cunoscute, frontierele satului îndeobște erau doar acelea cât ducea privirea țăranului român arhetipal. Pe aceste margini ale lumii văzute, senzoriale se priponeau marginile cerului, care era astfel o boltă deasupra satului – reprezentat ca formă centrală de viață – în

directoarea Centrului Cultural „Lucian Blaga” din Sebeș, un manager de învidiat pentru calitatea și anvergura activităților organizate în cadrul tradiționalului Festival Internațional „Lucian Blaga” (la care participăm și noi de vreo 25 de ani).

Remarcăm, de asemenea, „cuvântul însoțitor” Câteva tușe și caligrafieri despre profesorul Lucian Blaga, semnat de universitarul târgu-mureșan Eugeniu Nistor, blagolog de elită, care, făcând o mai largă trecere în revistă a biografiei cu raportări la domeniul râvnit al profesoratului, consideră tema propusă de lucrarea dnei Anca Sîrghie drept „o admirabilă investigație analitică de detaliu”.

Subscriem, reținând totodată aprecierea filosofului și criticului literar Ion Dur privind „demersul academic, temeinic documentat”, prin care universitara sibiană Anca Sîrghie „recuperează câteva dintre determinațiile unui atare rol dual [de profesor și mentor, n.n.], oferindu-ne, totodată, prin notele de curs ale unei studente care l-a ascultat pe filosof, proba peremptorie a rostirii filosofice blagiene în spațiul in-formator al amfiteatrului studentesc.”

centrul lumii. În opinia țăranului român bolta cerului trebuia să se susțină de ceva solid. Și aici țăranul a pus în simbolistica interpretării personale a lumii – o osie, un stâlp de susținere a bolții cerești ca să nu se prăbușească peste sat – ca singura lume cunoscută. Constantin Brâncuși, prin Coloana Infinitului a sculptat spre cer acest stâlp de susținere, această coloană vertebrală, această coloană de pridvor ce susține unghiul central al boltei cerești, ca să nu se prăbușească peste oameni, iar lumea să poată funcționa și a se susține pe sine. Brâncuși, ca sculptor al arhetipului, prin Coloana Infinitului a esențializat stâlpul de susținere al lumii, această axă ce ține cerul sus deasupra omului și pământului (satului ancestral), de fapt această „osie” a universului. Parafrazând pe Nicolae Steinhardt putem spune că prin Coloana Infinitului se unește omul cu Dumnezeu. Coloana Infinitului este astfel osia lumii care străbate axial cerul și pământul, legând profanul de sacru și omul de divin. De reținut este că osia lumii sau stâlpul universului, care susține bolta cerească, se află reprezentată artistic în România, la Târgu Jiu.

Trecerea implacabilă a timpului

Angela BURTEA

Se sculase de dimineață, fiindcă ceasul biologic funcționa cu exactitate, iar statul îndelungat în pat ar fi mirosit a lene sau boală, or ea nu era nici leneșă și nici nu acuza vreo durere într-atât de mare, încât să se facă una cu patul. Printr-o mișcare lentă, își coborî picioarele la marginea patului, se frecă ușor la ochi și privi prin sticla curată și strălucitoare a ferestrei, care se afla la 50 de centimetri de ea. Răsărise soarele de câteva minute și-și cobora razele într-o mângâiere grațioasă atingând și fereastra de la etajul trei, în spatele căreia perechea de ochi negri se clătea în baia de lumină.

În ziua aceea de septembrie, în cea dintâi zi a toamnei, programul ei nu mai semăna cu cel din anul trecut și nici cu cel de-acum 43 de ani. Era altceva, era un alt început pe care și-l grăbise singură într-o clipă de deznădejde, într-un minut de cumpănă sentimentală, într-o oră de maximă analiză interioară. Nu regreta, ci părea doar nostalgică după un timp care expirase prea repede, atât de repede încât nu-i simțise iuțeala și rapacitatea cu care-i furase tinerețea, anii, viața.

În aceeași lentoare, îndepărtă perdeaua și deschise larg fereastra. Aerul plăcut, cu iz de frunză ruginie și bănuți de tufănică, o determină să zâmbească și să respire prelung, ca și când o clipă de insuficiență respiratorie pusese stăpânire pe dânsa. O dată... și-ncă o dată! Tresări! O lacrimă se prelinse din ochii ușor obosiți, ascunși în spatele lentilelor, căci de vreo cincisăse ani se făcuse soră bună și cu ochelarii.

Cafeaua! Nu-i grabă! își spuse zâmbind, timp în care mâna-i fină, dar cu pielea ușor încrețită, se îndreptă spre aparatul de radio, prietenul cel vechi și statornic. Câteva secunde își privi palmele întorcându-le când pe față, când pe dos. Erau tot ale ei, dar atât de diferite! Timpul le transformase, n-o avantajau, deveniseră ele mai îndemânatică, dar și mai trudite!

Recunoștea, nu avusese întotdeauna grijă de ele, nu și le protejase îndeajuns, căci traiul scump cerea sacrificiu, or ea nu se împotrivi niciodată muncilor domestice și nici mare ajutor din exterior nu avusese. Tot privindu-le, se întrebă în mare taină: *Oare peste câte alte mâini au poposit mâinile mele spre a conduce stiloul sau*

creionul în scrierea literelor și cifrelor în atâția ani în care am trudit alături de zeci și sute de elevi?

Și nu s-a sfii niciodată să-și așeze mâna peste mâinile mici și fragile, curate și cu unghii îngrijite, ori peste cele care văzuseră mai rar apa și săpunul, sau peste cele cu pielea arsă și aspră datorită muncii fizice la care fuseseră supuse fără voia lor. *Oare ce vor fi făcând acum acele multe perechi de mâini peste care, odinioară, mâinile mele au încercat să croiască drum?* se gândi ea.

Dar ochii? Câți ochi n-o priviseră de-a lungul anilor, câte urechi nu-i furaseră cuvintele, câte inimi nu ticăiseră întru iubire, câte minți nu se deschiseseră sub lumina și ocrotirea ei, dar câte mâini nu fuseseră întinse spre ea și câte glasuri nu se auziseră șoptind ori strigând: *Doamna, vă rog, veniți și la mine! Doamna, nu-mi iese litera asta! Doamna, stiloul nu-mi mai scrie/ vârful creionului s-a rupt! Doamna, Mircea m-a tras de codițe! Doamna, ah, cât mă necăjește exercițiul acesta! Doamna, am uitat să-mi scriu tema! Doamna, nu pot să-mi leg șiretul la bocanci! Doamna, vă iubesc, dar mi-e dor de mama...*

Amintiri, amintiri, amintiri! Multe năvăliseră la ușa sufletului ei în dimineața aceea de septembrie și câte n-ar fi avut să aștearnă pe hârtie! Nu, nu venise timpul, era prea devreme, nici nu se uscaseră tușul pe noua decizie, mai avea de așteptat.

Pe furie, de parcă ar fi privit-o întreaga clasă, își șterse o pârdalnică de lacrimă. *Dispari!* își spuse cu glas ferm. De câte ori nu lăcrimase și la școală, de câte ori inima ei de mamă nu fusese frântă de durere ori de bucurie! Doamne, câte nu adunase în sufletul ei!

Acum, nimic nu mai putea fi schimbat, hotărârea rămânea definitivă. *Nu regret, nu mă jelesc, nu strig! Esenin!* șopti ea, atât cât să-și audă cuvintele ca pe-o binecuvântare, după care continuă ușor îndârjit: *Te-am trăit sau te-am visat doar, viață?*

*

La braț cu nostalgia, înțelegea că nimic nu o mai zorea, că acele ceasornicului se mișcau blând, iar ticăitul său nu-i precipita mișcările și nici nu mai tresărea văzând cât de nemilos se scurge orele.

Relaxată, stătea în fotoliul din modestul său balcon savurându-și cafeaua, licoarea aromată și atât de binefăcătoare și zâmbi unui gând frumos: *Chiar am timp! E timpul meu!...*

Dintr-odată, dădu să se ridice pentru a-și verifica mapa școlară, apoi se reaseză spunându-și: *Gata! Atât a fost! De-acum trebuie să mă grăbesc încet, căci au grijă ei, anii, să-mi grăbească trecerea! De azi, sunt pensionară!*

**

O lume clădită cu migală, o lume alcătuită din litere și cifre, din ambiții și delăsări, din răs și plâns, din satisfacții și nemulțumiri, o lume sortită eșecului, dacă Iubire nu e!

ADRIAN BOTEZ DESPRE DOMNIA LEBEDEI

contate din **MOTIVUL TRUVERULUI** și turnate într-o versificație *sui generis*. Iată cum sună destinul Artistului, în metrica lui Adrian Botez.

„Lasă Cântările să plece-n Nou Târâm – uite-ți și tu – Numele Mistic/ Fii Generos și scaldă-te-n iubire - Truver Bătrân și Cristic:/ Să fie Cântece fără Cântăreț: **POVEȘTEA**

Ionel NECULA

Mărturisesc c-a trebuit să citesc și să recitesc, de mai multe ori, această carte, pentru a-mi formula o idee despre intențiile autorului și despre ceea ce justifică scrierea ei. Ar fi fost necesară o prefață, dar, în lipsa ei, am citit și recitit versurile (?) care o deschid și chiar dacă n-

am înțeles *ce va urma* - am reținut versul: „**DOMNIA LEBEDEI STRĂPUNSE: e CRIST – STĂPÂN ASUPRA VĂII !**”

Totul, în această carte, este altfel de cum știm că trebuie să arate o dispunere livrescă - și bietul cititor este derutat, năucit – diviziunile ei nu rotunjesc un sens, un înțeles, o lămurire, versurile nu sunt versuri și nici poeziile-poezii, ba chiar autorul introduce o noțiune nouă în prăfuita noastră teorie literară – noțiunea de **prozopoeme**, ceea ce ar vrea să însemne că sunt niște combinații duale, nici una nici alta, sau, mai pe sensul autorului, sunt și una și alta.

Este o carte polifonică, scrisă în mai multe registre, în care cititorul găsește de toate ; găsește un ciclu de poeme consacrat **DOMNIEI LEBEDEI**, versuri pline de evlavie și cucernicie, un amestec de Kierkegaard și Grigore de Nazianz, anunțând apropiata **DOMNIE A LEBEDEI**, cu întronarea învățăturilor lui Iisus.

„*Va veni din Moși Străbuni – Lebăda Măiastră Albul ei neprihănit fâlfâie-n FEREAȘTRĂ Zeii Cerului-Pământ ne-au trimis-o-n știre C-a venit - și-n Neamul nostru - SFÂNȚA MÂNȚUIRE !*”

Mai găsește o suită de doine și sonete, zămislite în **TEMNIȚA TERESTRĂ**, un amestec de **mistică și metafizică** – o combinație cu multe efecte tonice și revelatorii. Ne reprimăm, cu bună știință, tentația de a cita cu mai multă generozitate, cum ar merita versurile acestei diviziuni, și ne mărginim la transcrierea unui fragment de doină – fredonată în ritmica eposului nostru endemic.

„*Se teme moartea de mine/ Ca de-o Boală – ca de-un Câne/ Ce-o mușcat-o de-un Picior/ La-Nceputul Zilelor*”/ (Se teme moartea de mine)

Mai găsește un ansamblu de gânduri răzlețe, de-

Va fi mult mai cu Tâlc – decât e VESTEĂ/ Acum – când stai cu Crist - Proroc Arzând – la Cina de-Ametist:/ Pricepi de ce te-am alungat din Om :/ DOAR AȘA EȘTI ARTIST !” (A fi artist)

În sfârșit, mai găsește **prozopoeemele**, din partea a patra a cărții.

Ele, **prozopoeemele**, alcătuiesc diviziunea a IV-a a cărții, consacrată unor – așa zice - **microeseuri** despre **Stafia liberală**, despre **Sport...până la Dumnezeu**, despre „**Conștiinciozitate**” („...**Fraților, credeți-mă : atât de Metodic, așa zice : CHIAR PERFECT ! - ...ați Mărunțit, și Prăbușit, și Tocat, și Prăpădit...atât de SAVANT și atât de CONȘTIINCIOS-ACRIBIOS, ați Nimicit și Pustiit [...Fizic, Mental, Psihic... din toate Părțile, până ați ajuns cu <<JUGĂNITUL COSMIC>>, chiar și-n CENTRU !] Lumea Asta – încât nu i-a mai rămas, nici măcar unui Cioflingar ca mine, mereu pus pe Rele : NIMIC DE DISTRUS !!!**”), despre **Infinitele lumi**, despre **Îngerul de Pază** și despre multe altele. Iată un fragment din prozopoeumul **Infinitele lumi** :

„*A oprit. Nu știu ce-i. Om, Căruță, Avion.*

Eu opresc - și tu oprești. Ca la Poruncă. Toți oprim – la Glas de Luncă.

- Cine strigă? Treaba lui. Eu opresc. Noi, toți, oprim.

- Ce-i Aici?

-Un Țintirim.

-Dar... din Țintirim VENIM

-Nu-i nimic. Tot nu vestim. Voi veniți, noi am venit... Poate un' s-a procopsit...

-Cine ești?

-Un Duh zălud.

-Te mâncăm, și încă ...CRUD !

-Și ce dacă? Iar pornim. IAR OPRIM – DECI, TOT PORNIM... ”

Nu-i deloc o lectură ușoară cartea lui Adrian Botez. Mă tem că nu va fi înțeleasă în toată complexitatea ei, epistemică și prozodică. Dar aspectul acesta nu-l mai privește pe autor, care solicită, și din partea cititorului, un minim efort receptiv. Că nu vor fi prea mulți cei dispuși la această trudnicie receptivă, nu trebuie să ne surprindă. La cât se citește la noi... Dar, vorba lui Shakespeare : „*maurul și-a făcut datoria*” !

Pășind în universul poetic al scriitorului Vasile Bele

- Voi culege timp din cerul meu -

Mihaela CD

Volumul de poezii VOI CULEGE TIMP DIN CERUL MEU ce poartă semnătura bine-cunoscutului scriitor maramureșean VASILE BELE a fost publicat la editura Armonii Culturale din Urechești, Bacău, în anul 2023.

Respectând o structură pe care am mai întâlnit-o la cărțile scriitorului Vasile Bele și de această dată volumul de versuri cu un conținut de 176 de pagini este împărțit pe 3 secțiuni : *Secțiunea Poeme*, *Secțiunea Acrostihuri*, *Secțiunea Poeme Îngemănate*

Coperta lucioasă, elegantă, de un albastru splendid ce întruchipează bolta literară a poetului Vasile Bele brodată cu stele de timp, ne invită să intrăm pe poarta timpului nemărginit și să pătrundem în universul său liric, nemuritor: Volumul începe cu un motto al autorului: „*Pentru atunci când clipele pierdute în foșnetul de vânt vor prinde rădăcini, dar și pentru când doar picuri de ploaie, își vor duce veacul speranței prin privirile de curcubeu*” (Vasile Bele)

Trecerea timpului este unul dintre subiectele care i-au preocupat dintotdeauna pe poeți, iar slovele atunci când se află în mâna unui arhitect desăvârșit al poeziei, precum este poetul Vasile Bele, vor naște splendide metafore ce vor adăpa sufletele însetate de frumos ale iubitorilor de poezie.

Poetul Vasile Bele cunoaște arta transformării cuvintelor și impresionează cu fiecare nouă carte pe care o publică. Cuvintele se topesc sub greutatea condeiului său și se lasă modelate armonios pentru

a cânta într-o simfonie poetică a sufletului.

Cât de frumos armonizează poetul cuvintele în încercarea opririi timpului! „*Sleit de putere voi fura/de la o stâncă-plină de albastru/ rădăcinile pictate cu tămâie/ pentru a opri timpul în loc/ și a înveșnici clipa unui/ zbor de cuvinte*” (Voi culege timp din cerul meu)

Dar timpul nu poate fi oprit și „*Izvorul dintre două clipe de rouă/ cerne lumină și cuvânt/ pentru a broda pe cer/ o troiță pentru sfințire*” (Singular prin lume)

Poetul face, „*Popas între amintiri și anotimpuri*”, lăsând „*amintirile pierdute*” să plece îndreptându-se spre „*anotimpurile ce vor veni*”. Timpul se măsoară în anotimpuri, luni și zile, iar poetul îi face câte un poem fiecărei zile a săptămânii. Ziua de luni este, „*născută în tăcere/din iubire și dăruită/ unui sărut de rouă*”, iar marți, „*Când se trezeau zorii zilei de marți/ I-am pus cununa de smarald/ pe chipul plin de albastru*”.

Ziua de miercuri o întâmpină cu bucurie: „*voi culege roadele iubirii/ nimic din ce a fost ieri nu îmi mai amintește/ decât de ziua de miercuri*” iar joi, „*vom adormi sub miroas de busuioc...*”

Poemul zilei de vineri sună așa: „*Te-am ascultat muză și am alergat după libertate*” pentru că sâmbătă să facă un „*popas între timp și anotimp*” iar duminică să scrie poemul, „*Sfântă Duminică, apără-ne și ne ocrotește...*”

Poetul, acel ardelean neaș cu „*inima bună*” născut în „*clipa de lumină*”, dăruiește necondiționat cititorului slove îmbrăcate în „*muzica gândului*”, culese din lacrima sufletului, în „*sărut de rouă*” și așezate în vers.

Înfrățirea poetului cu natura este evidentă, căci „*curge seninul/ din verdele-miracol/ iar libertatea zborului/ culege lacrima/ și scânteie de rouă*” (Curge seninul)

Poetul se simte dator locurilor natale, înaintașilor „*care-au luptat pentru un trai curat și bun și nepătat*” (Mai am o datorie.1.) iar glia străbună îi este sfântă comoară, căreia i se închină și îi dedică adevărate ode: „*Mă închin,/ ție, glie-*

→ Continuare în pag. 30

PUTEREA DE-A IERTA - CALEA DUMNEZEIRII SUFLETULUI

Marin VOICAN-GHIOROIU

Continuare din numărul trecut

Într-un târziu, cam prin cinzeci și trei, dacă-mi mai aduc aminte, am cunoscut-o pe «Mama» cea care m-a uitat în coșul cu nuiete la poarta moșului Artenie Marin, «OMUL CU SUFLET» care m-a crescut cu trudă și m-a iubit ca pe propriul lui copil până în momentul când a-nchis ochii. Mi-au spus câțiva vecini că, atunci când era pe patul de moarte, mi-ar șoptit numele: «Doru meu!...».

De fapt... pe mine în acte mă chema Dumitru Mihai, dar așa mi-a rămas numele de Doru, că numai la noi, la români, acest cuvânt e unic în felul lui: exprimă cea mai adevărată iubire a omului care trăiește pe acest pământ binecuvântat de Cerescul Tată. „Mama” cea care mi-a dat viață, înainte de-a trece în lumea celor drepti, a venit într-o zi de sfintele Paști, (era măicuța la mânăstirea Cernica) și m-a rugat cu lacrimi în ochi s-o iert, că are sufletul încărcat de un mare păcat, de-a mă fi părăsit când eram mic și neajutorat. Îmi pare rău că nu am plâns și eu atunci cu ea, dar sufăr și acum pentru acea ființă bătrână, care avea ceva din înfățișarea heruvimilor.

Privirea ei umilă m-a făcut să înțeleg întreg calvarul pe care-l trăise: suferința unei mame tinere care a fost aruncată în stradă de niște părinți fără suflet, neiertându-i greșeala de-a fi iubit cu adevărat, sacrificiul pe care l-a făcut să mă nască.

Puteam să n-o iert!... Ce rău îmi făcuse? Știa cineva cât pătimise în acești ani până să vină la mine? Cum se pot număra orele, zilele, lunile, anii care au făcut-o să se zbuicume ca un condamnat fără vina lui; nopțile de insomnii, gândul ce-o frământa că propriul ei copil (pe care-l vedea printre roșurile de la gardul grădinii de flori, unde mă jucam, dar nimeni nu o cunoștea) nu-i mai aparține și n-avea cui să-i spună chinul ce o rodea în suflet. Sunt sigur că a vărsat râuri de lacrimi cu gândul și sufletul la mine, rugându-se Domnului să-i ierte păcatul, iar pe mine să mă ferească de rele.

Arătați-mi instanța de judecată care ar trebui s-o condamne și s-o pună în lanțuri pe această plăpândă femeie. Gândiți oameni buni: ce pedeapsă mai mare ar găsi instanța de judecată să-i dea acestei ființe care a-ndurat enorm? Ce închisoare poate fi mai înspăimântătoare decât neliniștea sufletească, regretul și muștrarea de conștiință ce roade ca rugina, sfarmă precum apa înghețată între crevasele munților, usucă și sfâșie totul... precum vântul sălbatic sau arșița deșertului; lasă tăciunii mocniți ai unui dor nestăvilit pentru copilul aruncat și, în ultima clipă a vieții, are o singură speranță, ca cel pe care l-a adus pe lume să-i dea binecuvântata iertare. În fața Ta, Dumnezeule, oare... eu trebuie s-o iert pe mama mea?! Ce sunt eu pe acest pământ, Judecător? Am puterea de-a înțelege un suflet chinuit? Pot eu să condamn pe mama care m-a născut și a suferit pentru o iubire neîmplinită?

Sunt neputincios, dar spun că i-am iertat greșelile, cum și mie mi-au iertat cei care m-au crescut, cei care mi-au venit în ajutor ori de câte ori am fost în pragul disperării. Trebuie să amintesc: mama venise într-un moment destul de trist pentru mine, destinul nemilos mă lovise cum nu se poate mai crunt: căsuța pe care-o ridicasem cu truda mâinilor mele, fiind ajutat de buna mea soție, mi-a luat foc, iar copilașii mei au ars de vii, că n-am avut ce să înmormântează... decât niște oscioare scrumite. Așa am rămas pe drumuri și, din rău în mai rău, nu am mai avut puterea și nici curajul să mă mai ridic la suprafață din noroiul ce m-a atras spre cele mai negre hăuri și mi-a distrus viața. Dacă cineva mă întrebă de ce nu mi-am pus capăt zilelor, îi spun că am credea în învătătura supremă a Mântuitorului, care ne-a spus să nu ne dăm sufletul celui rău, căci viața ce ne-a fost dată, trebuie s-o trăim așa cum suntem urșiți.

De-abia mai târziu, prin optzeci și cinci, am aflat cine mi-a dat foc casei. Era fiul unui grădinar care voia să-mi ia locul pentru a-și mări proprietatea. Pe acele locuri blestemate, un alt blestemat a trecut cu buldozerul și a rămas totul în paragină, că nimeni nu mai știe cam pe unde am locuit. Astăzi mă uit de pe digul de beton cum cresc tufele de măcăci și stuful... hrănindu-se din cenușa copiilor mei.

Toate și toți primesc după faptele lor. Istoria are un fel al ei de-a se repeta și a nu ierta pe cei care au fost nedrepti. Numai un bun credincios, cum și eu m-am socotit toată viața, se roagă și spune: «Doamne, bunul meu părinte, iartă-i că nu au știut ce fac!». Noi suntem datori prin credința neștrămutată și dragoste față de semenii noștri, să ne iubim și să ne ajutăm ca oameni. Numai iubind oamenii și iertând când ni se cere de către semenii noștri, vom căpăta liniștea sufletească, vom fi mai drepti, mai buni, ne vom putea odihni în liniște și pace deplină.

Viața mea a fost ca o pădure care a-nverzit, apoi i s-au uscat crengile, focul a cuprins-o de mai multe ori, dar am reușit să trăiesc, fiindcă am iubit viața și florile, și am avut tăria să iert fără să cer recompensă. Acesta e drumul de urmat pentru omul de omenie. Să știți că pădurea nu moare niciodată, doar...”

Restul scrisului nu se mai vedea, vremea rea ștersese „Crezul” unui OM... ce-l lăsa ca testament urmașilor. Am recitat caietul de mai multe ori, și un gând nu mi-a dat pace multe nopți nedormite, întrebându-mă retoric: inimă de om, inimă iubitoare de câine, inimă de mamă... , fiecare a iubit în felul ei și, prin această iubire pentru cel care-ți este semen se transformă într-o dăruire de credință, face ca această putere magnifică de-a ierta, să ne îndrepte spre drumul dumnezeirii sufletului,

umanizarea omului, fiindcă avem nevoie în permanență să fim în contact cu divinitatea. Și, când mă gândesc la cele ce-a scris, că sub o movilă de pământ zace trupul unei ființe ce-a pățimit enorm, dar a fost în permanență cu gândul, vorba, fapta și sufletul alături de semenii lui, ca orice trecător prin viață, dar n-a avut parte să-i fie imortalizat numele pe sfânta cruce, fiindcă cei care au această îndatorire creștinească, le-a fost mai ușor să scrie „NECUNOSCUȚ”. De-aceea spun: și pe ei trebuie să-i iertăm că nu știu ce fac, dar trebuie să li se aducă aminte din când în când, să nu uite că Dumnezeu le-a dat viața și i-a creat după chipul și asemănarea Sa.

Puterea de-a ierta și a iubi semenul tău, te face să fii mai aproape de bunul Dumnezeu!

→ Continuare din pag. 28

pământ/ sfânt/ rugăciune/ rostită în seninul/ verdelui-miracol”(Mă închin)

Poetul pleacă la drum în „Pribegia albastrului necălcat” să adune amintiri „din seninul inimii” pe care le dedică „pentru tine muza albastră/ învelită-n libertate”, de (Ziua internațională a inimii)

Printre căutări, poetul asculta „Tăcerea timpului” care, „cerne ruginiu”, semn că toamna vieții l-a ajuns dar își spune : „Voi culege timp din cerul meu”, într-un „film fără anotimp”, dintr-o „floare fără timp” în „sărutul dimineții”.

Ca să poți aprecia cu adevărat poezia trebuie să îi asculți muzica așa cum spunea Voltaire „Poezia este un fel de muzică, trebuie să o auzi ca să o apreciezi”. (Voltaire) Vocea inimii poetului Vasile Bele cântă în versuri presărate cu divin prin talanții ce i-au fost dăruiti la naștere.

Superbe sunt construcțiile poetice pe care le așterne în poemele dedicate în amintirea marelui nostru poet național Mihai Eminescu: „Știu că nu pot opri visul albastru/ să-și cearnă povestea de iubire/ dar, acolo, LA MIJLOC DE CODRU,/ așteaptă lacrima plină de zâmbet/ să fie dăruită unui sărut” (REMEMBER EMINESCU.1.)

Gândul poetului călătorește , „Între culoare și cuvânt” prin clipe de emoție și bucurie, „în timp ce clopotul bisericii ne va chema la rugăciune” și astfel „s-a mai născut o punte între așteptări” măsurând în

vers fiecare zi din cele 7 care au mai rămas până la momentul mult așteptat: „OPREȘTE-MĂ LA TINE MARAMUREȘ! OPREȘTE-MĂ ÎN TINE ANOTIMP! GÂNDURI ȘI EMOȚII...”

Secțiunea Acrostihuri și Secțiunea Poeme Îngemănate relevă pe lângă talentul deosebit și priceperea artistică în construcții poetice inedite, caracterul altruist, dăruirea și iubirea de oameni pe care o are poetul Vasile Bele pentru colegii de breaslă. Căci, înainte de toate, chiar înainte de a fi poet, este el OMUL Vasile Bele, omul creat din iubire de Dumnezeu, pentru iubire de oameni. Pentru autorul Vasile Bele în inima sa ar fi un cumplit întuneric dacă nu ar exista iubirea de oameni, așa cum ne spune citatul lui Goethe: „Ce e pentru inima noastră o lume fără iubire? E ca o lanternă fără lumină” – Johann Wolfgang von Goethe

În volumul de poezii **VOI CULEGE TIMP DIN CERUL MEU** vom găsi nemurirea clipei îmbrăcată în bob de rouă, vom găsi perle rare ale sufletului poetului înzestrat cu frumos, vom găsi cuvinte sfințite, îmbrăcate în senin și bunătate.

Pășind în universul poetic al scriitorului Vasile Bele vom înțelege că în ființa scriitorului trăiește o inimă imensă, în care este loc pentru toți cei cu care acesta interacționează, care bate pentru semenii în primul rând și abia apoi pentru sine, care se dăruiește necondiționat pe altarul literaturii contemporane, pentru noi, cititorii de azi și pentru generațiile care vor veni.

POEME

Elena OPREA

O toacă dintr-un clopot

O toacă dintr-un clopot
aduce liniștea
din codrul enigmatic,
din floarea de pe stâncă.
Un cânt din mănăstire
pătrunde melancolic
în eul singuratic.
O pece sufletească,
un bob de-nțelepciune,
te poartă prin legende,
prin vremuri obosite,
când vatra strămoșească
sclipea ca o cometă
în cartea luminată,
în zbciumul de noapte.
O tânguire surdă
o cadențare sfântă,
din dangătu de clopot,
din poarta cumpănită

Se clatină...

Se clatină zidirea...
ne frânge despărțirea
și nu mai vezi iubirea
din lanurile verzi.
se tulbură țarina
de jertfe și lumini
Cuvântul – taina lumii
grăiește prin făpturi
și apără credința.
Din ape și azur
din fulgere și tunet,
din roadele din schit
pământul este hrană
suflare și veșmânt.

Creionul

Alfabet,
har de profet,
înțelepciune, genii,
imagini de cer,
piscuri de minte,
flori de oțel,
spirit de vorbe,
mână deșteaptă,
răbdare, voință
Creionul – ființă,
drumuri în mine,
tresărire de vise,
cărți și caiete,
scrise-n cuvinte.

Alunecă seara

Alunecă seara
prin trepte răpoase,
prin praguri de ceață,
prin jarul din vatră,
prin creste albastre,
prin suișul de munte,
prin vârful de umbră.
Alunecă seara
prin dealul de turme,
scânteia din aburi
amestecă cerul
cu gânduri răzlețe.
Noaptea îmbracă
tot parfumul din lună,
în culori siderale
din vremea străbună.

Poarta copilăriei

Vâlceaua curgea printre pietre,
deasupra treceai un podeț,
ajungeai în pragul din prisă
de copil, fără vise aprinse.
Se macină scara de piatră,
se revarsă prin tine o poartă,
un fior de regret și tăciune,
în apa cea grea din fântână,
în gărla ce curge nebună,

prin pisc de stejar în colibe.
Un pat îți aduce aminte
de vocea bunicii ce cântă, încă
un cântec de leagăn, o doină
trecută prin doruri,
prin cumpăna sorții de seară.
E-un loc de-amintiri
oprite în poartă,
ce răsună în graiul de șoapte,
în floarea din curte,
în geamăt de noapte.

Ultimul popas

Mentorului meu N.I. Simache

Ai rămas aici în satul iubit
cu pomi răzvrățiți
și cu frunze târzii.
Pașii tăi s-au oprit într-un loc
acolo, au rămas și zâmbetul
și vocea ta calmă și gândul tău
luminos ca oglinda
veșnică e clipa de-atunci...
auzeam ecoul de-amintiri
printre case și pomi,
printre oameni și străzi
peste tot era umbra Ta
călătoare în timp
peste veacuri și Calea Lactee
mă opresc la răscrucea de
drumuri
și trec peste gândul lăuntric
ce se zbate ca sclavul în lanțuri
Mă opresc la răscrucea de
veacuri.
și deschid cetatea ferecată
care-a zguduit „ trecerea ”
dar gândul Tău zbura...
se-nălța printre nori,
printre astre și flori,
fără glas, fără niciun popas...

NICHOLAS DIMA – DESPRE AICI ȘI DINCOLO, DAR MAI ALES DESPRE CALEA DINTRE ACESTEA

**Florentin
SMARANDACHE**

L-am reîntâlnit recent pe Nicholas Dima, fost deținut politic în România comunistă, jurnalistul destoinic, profesorul cu reputație impecabilă - cu doctorat în geografie obținut nu oriunde, ci la ditamai Universitatea Columbia din New York -, la o sărbătoare românească în călduroasa Arizonă, la Tucson.

Un om ca o istorie umblătoare, de un caracter extrem de rar, cu un car de carismă. Mi-a dăruit una dintre cărțile domniei-sale, printre puținele care nu-mi căzuseră în mână până atunci. O carte cu un titlu tulburător („The Purpose of Life”[1] - „Sensul vieții”) și, aveam să aflu curând, cu un conținut pe potrivă de tulburător, prin întrebări, prin exemplificări, prin răspunsuri. Îi cunoșteam, deci, studiile temeinice pe teme de geopolitică, interesul pentru mai binele României, dar și mărturiile din închisorile comuniste, iar tematica pe care darul primit o anunța mi-a produs nu puțină surpriză.

O biografie ieșită din comun - Nicholas Dima s-a născut în urmă cu aproape nouă decenii într-un sat nu departe București. Pe motive ideologice, a fost exmatriculat de la Institutul Politehnic București în 1956, condamnat la doi ani de închisoare corecțională și perindat întru reeducare la penitenciarele din Timișoara, Jilava, Aiud și Gherla. După eliberare, absolvă Facultatea de Geografie-Geologie de la Universitatea din București, rămânând în permanență cu dorința ascunsă de a evada din spațiul opresiv al orânduirii socialiste. Intenția îi reușește în cele din urmă și, în 1969, după un timp petrecut într-un lagăr de refugiați din Austria, se stabilește în Statele Unite. Aici, își continuă studiile, absolvă un masterat, iar apoi obține titlul de doctor în geografie, în 1975.

Este binecunoscută intensă sa activitate jurnalistică la Radio „Vocea Americii” (1975-1985; 1989-2001), unde s-a preocupat cu ardoare și implicare de evoluția situației din țara natală și, în general, din spațiul supus „Imperiului Răului”, cum era numita Uniunea Sovietică, demascând vehement, cu fiecare ocazie, la microfon, dar și fără microfon, atrocitățile totalitariste, iar, apoi, după căderea comunismului, avertizând asupra derapajelor și pericolelor post-socialiste, susținând fără rezerve integrarea României în structurile occidentale, mereu

optimist într-o schimbare reală a României.

Este mai mult decât remarcabilă bogata sa activitate profesorală, desfășurată în Statele Unite, la William Patterson College (din New Jersey), la US Army “John F. Kennedy” Special Warfare Center and School (de la Fort Bragg, Carolina de Nord), la Naval War College (din Newport, Rhode Island), la Institutul “William R. Nelson Institute” de pe lângă James Madison University (din Harrisonburg, Virginia), dar și în țări africane, în capitala Etiopiei, la St. Mary’s University College, și în Republica Djibouti, la Djibouti University. A conceput, gestionat și livrat cursuri și seminarii de specialitate în studii europene, studii socio-politice globale și comunicare internațională. Pe lângă cărțile de specialitate în aceste domenii, a elaborat manuale, îndrumare, paradigme și module de predare - între care amintim “Eastern Europe: An Area in Crisis” / „Europa de Est: o zonă în criză”, “The Soviet Political Upheaval of the 1980’s”, / „Răsturnările politice sovietice a anilor 1980” sau “Breaching Barriers of Cross Cultural Communication” / „Spargerea barierelor comunicării interculturale” -, care au fost utilizate de universități, școli și institute americane prestigioase ca James Madison University, Boston College, University of Nebraska at Omaha, US Army’s Special Warfare Center and School, Naval War College, iar, mai recent, și de Universitatea Româno-Americană din București, unde, de altfel, a susținut cursuri de „Comunicarea interculturală”, „Afaceri globale” sau „Provocarea sustenabilității”.- Un model cultural piramidal

O contribuție aparte a profesorului Dima este imaginarea unui model cultural piramidal, ca fundament la înțelegerea lumii de azi și ca prognoză (speranță) a zilei de mâine.

Nicholas Dima înțelege cultura în mod triadic - comportare (mod de acțiune), atitudine (simț moral) și valori (intelectuale și spirituale) - ca totalitate a bunurilor materiale, a artei și a conceptelor abstracte produse într-un spațiu dat, transtemporal. Nu crede într-un Babel global, ci are o viziune mai degrabă etnocentrică, în care națiunile (ca etnos) sunt rezultatul condițiilor naturale și sociale de formare, cu interese materiale proprii pentru asigurarea existenței, sau, după caz, subzistenței ori, la polul opus, ambițiilor, din toate acestea derivând personanțe de simțăminte și de stări care îi influențează și, finalmente, îi mulează atitudinea generală și aspirațiile intelectuale și spirituale.

Modelul cultural piramidal dezvoltat de profesorul Dima proiectează tranziția (evoluția) omenirii de la natură la cultură și de la cultură la spiritualitate. Prin acest model, profesorul identifică și o explicație pentru modul în care oamenii se comportă, diferit în funcție de etnos, sugerând imperativul adaptării și maleabilității în relațiile interetnice, întrucât „comunicăm (...) prin limbă și acționăm potrivit culturii în care ne-am format” [2].

Piramida lui Dima are baza largă așezată pe pământ, cu trei segmente (materialul-intelectul-spiritul) care parțial se suprapun - neutrosific! -, iar vârful îngust înălțat spre cer. Primul segment este, evident, partea care ne leagă de natură, închistând spațiul fizic, material; al doilea segment

ne transferă în lumea ideilor, condensând spațiul intelectual; iar al treilea segment este cel spiritual, deschizând drumul spre întrebări metafizice raportate la scopul vieții și semnificația morții și, esențialmente, la concepția despre supra-pământesc, paranormal, meta-normal sau dincolo-de-normal și, în special, despre divinitate.

Ca ființă biologică, omul se raportează la mediul natural într-o manieră care să-i permită să extragă tot ce are nevoie. În plus, se comportă într-un mod specific față de semenii, după învățăturile și învățămintele din familie, din societate, din instituțiile de învățământ. Când comportamentul este impus prin tradiții orale, iar ulterior prin legi scrise, devine o normă socială. Valorile, însă, sunt de multe ori limitate la o cultură particulară. Ce este frumos, bun, acceptabil, autentic, normal diferă de la o societate la alta, uneori de la un etnos la altul.

Profesorul Dima nu crede în existența normelor universale. Muzica, artele, poezia (literatura, în general) sunt percepute ca forme de evadare din limitele și limitările materiale ale omului spre libertate spirituală și apropiere de Dumnezeu, înțeles drept Conștiință Supremă. Și iată-ne ajunși la conținutul darului pe care mi l-a făcut recent profesorul Dima, cartea cu tulburătorul titlu „The Purpose of Life” – Sensul vieții.

Noima existenței pământești

„The Purpose of Life. An essay” este cartea călătoriei spirituale a lui Nicholas Dima. Să începem cu concluzia sa: scopul final al existenței este dobândirea unui nivel cât mai înalt de conștientizare prin iluminare spirituală. Frământările personale, dublate de înțelepciunea religiilor, îndrăzneala filosofică și exactitatea științifică l-au condus pe profesorul Dima la convingerea că suntem deopotrivă materie și facem parte din acest univers ca ființe muritoare, dar totodată și suflet și facem parte dintr-o lume spirituală ca ființe nemuritoare.

Viața terestră este – crede Nicholas Dima – o închisoare în care Conștiința Supremă (asemănătoare Conștiinței Cosmice a lui Ouspensky[3]) ne-a mărginit temporar pentru a ne releva sensul cel din urmă a vieții. Viața este o aventură a descoperirii sensului final, este o oportunitate și o șansă dată nouă de Providență.

Iar Nicholas Dima crede cu tărie în obligația împărtășirii către ceilalți de către cei care au descoperit sensul vieții, pentru a ajuta pe alții care sunt fie încă în căutare, fie în ne-căutare sau chiar negare.

Omul, infimă parte din Conștiința Universală

În viziunea lui Nicholas Dima, Dumnezeu poate fi definit drept Conștiință și Energie a întregului Univers, iar Omul – scânteie desprinsă din Conștiința Universală. Continuând metafora focului, Omul are ca obligație primenirea morală și înălțarea intelectuală și spirituală, astfel încât scânteia care este la naștere să devină flacăra.

Dincolo de metaforă, Nicholas Dima înțelege Omul ca vibrație de energie și materie, posedând conștiință de sine, vibrație manifestată în forme fizice și spirituale unice într-un câmp energetic universal și permanent.

Ne naștem (biologic), ne dezvoltăm, ne maturizăm prin

dobândirea de cunoștințe și înțelegere, pentru a aspira la nemurire. Evoluăm de la materie la spirit și de la fizic la metafizic, inconștient, conștient sau supraconștient. Ceea ce întreprindem e dependent de lumea fizică, dar comportamentul nostru reflectă setul de valori morale pe care ni le însușim, calitatea intelectuală și dimensiunea spirituală.

Valorile intelectuale le dobândim prin exercițiul minții, dar spiritul ni-l înălțăm prin meditație și revelație.

Curaj și demnitate - Așa cum admite autorul, frământarea în căutarea răspunsurilor l-a condus, nu în puține cazuri, la aceleași concluzii pe care gânditori dinaintea sa le-au expus. Unul dintre acei gânditori cu care consună în multe privințe Nicholas Dima este, fără dubiu, Peter D. Ouspensky, pe care îi menționează sau citează în mai multe rânduri, de altfel.

Nicholas Dima notează la un moment dat, în linia lui Ouspensky[4], că limbajul (verbal) nu ne este de ajuns pentru a exprima cu maximă claritate gândirea, mai ales când aceasta e străbătută de străluminări, id est de extinderi relevante ale înțelegerii lucrurilor profunde. Așa că nu e de mirare că fostul profesor de la Fort Bragg speră ca omul să ajungă să învețe să comunice telepatic[5]!

Până atunci, Nicholas Dima tinde să exprime lucrurile dificile cât mai simplu, îmbrățișând un limbaj al bunului simț și al cotidianului, pentru a-și apropia orice cititor. Evident, această opțiune poate fi văzută și ca o sacrificare a exactității științifice de dragul... lucidității în fața misterelor. De aceea, Nicholas Dima simte nevoia unei addenda în care este recapitulat „modelul standard” al Universului dezvoltat în anii 70 și este invocat bosonul lui Higgs, „Particula lui Dumnezeu”.

Aproape fiecare capitol se încheie într-o întrebare, al cărei răspuns este căutat în capitolul următor. Nicholas Dima pare că-și invită cititorii să raționeze împreună, conducându-i pe o cale sigură, aproape maieutic, croind drum prin jungla conceptelor și teoriilor metafizice sau a demonstrațiilor și speculațiilor științifice.

Autorul recunoaște că, inițial, era în căutarea unor explicații pentru experiențele sale de dincolo-de-obișnuit, de meta-normal. Apoi, această intenție primară s-a combinat cu ideea limpede de a produce un sumar raport al propriei vieți pământești și de a mărturisi despre propria cale spirituală.

De aici, însă, până la întrebări capitale nu a fost decât un pas. Ce este omul? Care este scopul vieții? Trăim cu un rost? Viața și moartea au o noimă ne-biologică? Cum îl definim pe Dumnezeu? Există o Minte Universală? Există reîncarnare? Există clarviziune și abilitatea excepțională a unora de a prevedea viitorul? Ce este visul și ce încearcă visele să ne transmită? Și așa mai departe.

Întrebări pe care nu mai îndrăznim să le rostim, la câte răspunsuri avem la îndemână – fie ele filosofice, religioase ori științifice. Iar dacă le încercăm un răspuns personal, ni se va spune repede că am dat în mintea copiilor. Ține de curaj, dar și de demnitate, să porți și să împărtășești povara răspunsurilor. Nicholas Dima le are pe ambele. Și nu de ieri, de azi.

PODUL DE UMBRE

POEZII

Claudia VOICULESCU

Copilul de-atunci

Cum să recompun
Din atâtea drumuri și cărări
O fășie cât coarda inimii mele
Să-nviiu cu nuiiua de-alun
Copilul de-atunci pierdut între stele?

El era al poemului zeu
Și-l ținea de mână însuși Dumnezeu.

Și mă duc, mă duc, mă duc...

Și mă duc, mă duc, mă duc
Pe cel drum fără noroc,
Să iau apă în căuc
Să mă potolesc de foc...

Pierdii pe drum un papuc...
Era fin, era baroc;
Dar mă duc, mă duc, mă duc
Pe cel drum fără noroc...

Eu tot merg ca un năuc
Tot căzând în echivoc:
Nici tu zări, nici tu uluc
Doar uitarea dintr-un joc

Și mă duc, mă duc, mă duc...

Adolescență

Asudată, sfântă-nvolburare
De cireși, de versuri, de sărut,
Încrustând între „de ce?” și „oare?”
Prima certitudine de lut.

Adâncii în vechile hrivoave
Anii cei puternici încă scriu
Jurământul pe obârșii grave
Dintre Transilvania și Jiu.

Azi, cărarea dură, românească,
Mi s-a strâns în inimă ciopor
Parcă hotărâtă să-mi cinstească
Anii dragi de-atâta pur și zbor...

Solilocviu

Când aștepti să vină tăcerile
Lasă totdeauna storurile coborâte
Să cadă – mătăni – nisipul
clepsidrei...
În conjurația umbrelor
Cineva, în neștire,
Te va chema dintre cețuri: „Ofelia!
Ofelia!”

Când aștepti să vină tăcerile
Lasă-te prinsă-n lumină!
Nisipul va curge o dată cu tine
Repetate venituri, repetate întoarceri în
sine...

Dor de Părinți

Mi-e dor și stau în cumpănire...
Rămaselor, le sunt veghere
Și văd cum pierd din strălucire
Și simt un duh în adiere...
Tata și Mama,-n depărtare sânt;
Aștept să vină, să se-ntoarcă,

Să încălzească frigu-mi de pământ
Care de-o vreme mă încearcă...

Dar ei se pierd pe-un drum
necunoscut
Chiar când îi chem cu arse rugăminți
Prea osteniți ivindu-se tăcut...
Iar ochii mei se-ntuneacă de plâns
Și mă ascund în vechile velinți
În care dezmiardarea lor s-a strâns...

Pe care poartă să mai trec
Dacă și soarele mi-e sec?
De care vis să mai anin
Sufletul dornic de senin?

Mai ninge câteodată

Ca-n vis mai ninge câteodată,
Se-așterne neaua răspândind
Ca un parfum, copilăria
Pierdută-n drumul de argint
Când săniile mă purtau
Tot în întrecere și chiot...

Ca-n vis mai ninge câteodată,
Se-așterne neaua pe colind
Fantasme din trecut, se-aprind
Și horă fac și mă cuprind
Ca-n răsfoiri, suflet plutind
S-ar vrea închis într-un chivot...

Ca-n vis mai ninge câteodată
Și-aș vrea sub neaua de scânteii
Să mă-ntâlnesc cu dușii mei
Ca în deschiderea amiezii
Și sub luminile zăpezii
Să-i văd iar tineri cum au fost
Să îi întorc la vechiul rost
La cina de cuvinte dalbe...

M-a tot chemat...

M-a tot chemat zeița Melpomene
Pe-altarul ei statornic să mă-nchin...
Chiar înainte de nașterea nașterii
mele

M-ademenise, parcă, dintre stele.
Printre ghețuri limpezi scânteia
– Ca un zbor în rugăciune scânteia –
Să sui, voiam, pe vrăjita nuii...
Gândul meu pierdut într-un cuvânt
Rugăciune se făcea și sfânt
Și suia-n abisuri, tot suia...

Melpomene, Melpomene,
În sângele Mamei stâlp te-ai zidit
Și cu ochiul tău, cândva, m-ai fost
zărit...

În căutarea Adevărului (94). Cunoaștere și înțelegere.

Cunoaște-te pe tine însuși și vei ajunge să cunoști Universul, cu energiile și forțele sale ascunse !
(Inscripție de pe frontispiciul templului din Delphi)

Gheorghe Valerică CIMPOCA

**Prof.dr. Gheorghe Valerică
CIMPOCA**

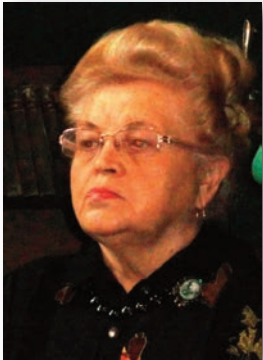
Am abordat acest subiect, deoarece, foarte multe persoane, fie că sunt nemulțumite de limitele cunoașterii, fie că transformă primirea unor informații în manipularea opiniei publice, nu înțeleg că avem limite atât în cunoaștere cât și în înțelegere. Mulți confundă informația cu cunoaștere și multe persoane confundă cunoașterea cu înțelegerea. „Cunoașterea este un lucru, înțelegerea este altul. Dar oamenii confundă aceste două concepte, sau nu văd clar care este diferența. Doar cunoașterea nu duce la înțelegere. Înțelegerea nu poate fi mărită doar prin acumularea de informații. Înțelegerea depinde de relația dintre cunoaștere și existență, (P.D. Quspensky). Cunoașterea va fi întotdeauna limitată indiferent dacă ne referim la o cunoaștere „științifică” sau la o cunoaștere venită „din suflet” pentru că pur și simplu este imposibil să știi sau să înțelegi absolut totul. În fața limitelor cu care fiecare ne-am născut ne întrebăm: De ce toate aceste limite? Sunt ele întâmplătoare sau ne sunt date? Ne-am molipsit cu

ele din cauza părinților noștri, a unei copilării în care nu am răspuns corect și prompt la evenimentele și provocările apărute, sau aceste limite atât interioare cât și exterioare au fost predestinate să existe și să se dezvolte până la un anumit punct independent de voința noastră tridimensională? Punem această întrebare atât cu privire la talentele pe care fiecare le deținem și respectiv cele pe care nu le deținem, cât și în legătură cu înlesnirile pe care le-am primit de-a gata încă de la naștere ca situație de viață favorabilă, respectiv cele care nu ni s-au dat nici măcar ca șansă în timp ce alții s-au născut cu ele. Avem de asemenea tendința să emitem judecăți de valoare, să arătăm cu degetul spre noi sau spre alții, să punem etichete în cazul în care viața ne pune într-o situație privilegiată, într-atât de privilegiată încât ajungem să ne considerăm superiori celor care nu se bucură de aceleași privilegii și circumstanțe, la fel cum, la polul diametral opus, avem tendința ca, în cazul în care alții reușesc și noi nu, să ne autoblamăm și să ne considerăm inferiori, nevolnici, nedemni. Există o limită a cunoașterii? Răspunsurile la această întrebare sunt împărțite, unii spun că nu există, alții susțin cu vehemență existența acestei limite. Personal consider că omul, fiind o ființă efemeră, cât trăiește învață, deci în opinia mea există o limită importantă a cunoașterii umane, timpul (acesata ar rămâne neglijabil dacă am trăi etern) Nu există om care să poată afirma că știe tot (poate doar dacă s-ar găsi izvorul cunoașterii). Cu adevărat tot nu cunoaște decât Divinitatea. Pe lângă timp există

multe alte piedici în cunoașterea totală, mentalitatea, regimul politic, regiunea în care locuim, familia, și încă multe altele, dar acestea pot fi depășite dacă există voință inițiativă și cel mai important este dorința de a cunoaște, În concluzie, cunoașterea are limite ce nu pot fi depășite de ființa umană rămânând mereu un nou mister de elucidat. Viata invită la explorare făcută dintr-o stare de smerenie. Mai mult, ea invită pe fiecare să participe la ceea ce vrea să fie și să facă în mod sincer, neprefacut, veritabil, pe o cale proactivă și creativă a descoperirii de sine și de lume, de Creație și de Creator. Nu cumva fiecare din noi experimentează o anumită fațetă a dinamicilor creaționale prin faptul că în interiorul lui s-au pus în mod intenționat, dinainte de nașterea corpului fizic, prin mijlocirea unei matematici universale cu multe variabile, ingredientele unor talente dar și ale unor limitări, ale unor dificultăți dar și ale unor înlesniri, elemente inhibitoare ale unor acțiuni dar și declansatoare ale altora, astfel încât să lucrăm cu lipsurile prin intermediul mijloacelor de care am venit însoțiti pentru a dezvolta experiențe de integrare și armonizare nemaintălnite? Nu cumva fiecare din noi vine aici cu exact creierul pe care undeva, în plan cauzal, Sinele mai înalt și Logosul Creator decid că ființa îl va avea în conformitate cu ceea ce deja a reușit până acum și cu ceea ce urmarește să reușească de acum înainte?

(Va urma)

DAN TEODORESCU - UN EXPLORATOR AL ADÂNCURILOR DIN CUVINTE

**Maria PANȚUC-
BUCĂȚARU**

O carte vine spre tine, aproape întotdeauna, numai cu gânduri bune. Din titlu, fără să-ți propui, apar uneori știri senzaționale. Volumul „Mirajul cuvintelor”, semnat de Dan Teodorescu, președintele L.S.R.

– Filiala Iași - Nord Est, neobositul om al condeii, care pare că nimic nu-i poate sta în cale pentru a aduce spre cunoaștere oameni, fapte, trăiri, ale celor pentru care viața are valoare, este o astfel de carte. Scriitorul, prin ce scrie, pare să ne convingă pe noi cititorii că poezia ne poate alina multă suferință.

„Citiți o carte de poezie și scăpați de pandemie”. Poezia, mereu ne-a salvat din situații limită, așa spune eu. Încerc să pătrund în „titlul cărții” domnului Teodorescu, „Mirajul cuvintelor”. Am în fața mea un „pachet” cu ceva foarte prețios, pe care văd substituit titlul „Mirajul vieții”. Cu grijă încep să pătrund în taina darului primit de la autor. Îmi aduc aminte că, de-a lungul anilor, am cochetat cu „frumusețea din cuvinte”, cu puterea lor, cu tăcerea din ele sau pur și simplu cu, acele cuvinte din tăcere etc.

M-am plimbat prin cuvinte, descătușată de angoasele vieții, și-mi dau seama că Dan Teodorescu pare mult mai liber decât mine, pare să ne sugereze „să alergăm în jurul amurgului”, dar ne anunță parcă să fim prudenți, căci prin mișcările noastre greșite putem fi pradă întunericii. Autorul pare că poartă în suflet durerea lumii întregi, nu numai a semenilor săi. Cuvintele au sensuri ascunse pe care le poți traduce doar cu răbdare și respect. Pentru ilustrul om de litere, pentru poetul Dan Teodorescu, ninge peste toată Europa. Domnia sa simte nopțile aspre, cerul senin. Pe muntele sacru și piscul sublim, simte spaima durerii.

Ninge nemilos peste omenire, dar subliniază sensibilitatea cea mai de sus a sufletului din noi, „Ninge peste credință”. Deducem din acest gând, că suferințele sunt generale și adânci. Libertatea poetului de a se afla peste tot, peste toate trăirile de

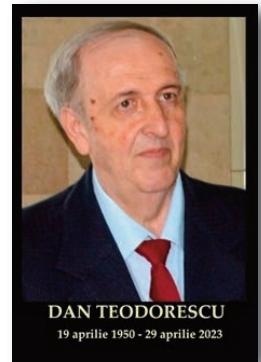
seamă, îl pune pe un loc de unde îl putem auzi, îl putem vedea în plenitudinea vieții sale, cu toții, dar mai ales îl putem înțelege ce dorește să spună prin „cuvintele strigate”, așa cum le numește scriitoarea Corina Matei Gherman, în prefața volumului „Mirajul cuvintelor”.

Poeziile sunt doar esențele ideilor, ale iubirii, ale durerilor, ale prezentului îngrijorător pe care-l trăim. Căutările poetului prin viața răvășită pe care o duce întreaga omenire, scoate în evidență neliniștea din sufletul său nobil pentru soarta Lumii. Dar, despre complexitatea personalității domnului Dan Teodorescu, poate nu sunt eu cea mai indicată să vorbesc. Am auzit de domnia sa în tinerețe, pe când cochetam și eu cu jurnalismul, dar l-am cunoscut abia la bătrânețe, pe tărâmul literar, unde întâmplarea ne-a adus aproape, prin cărțile noastre pe care le semnăm. Așa că, prefer să fac popas pe paginile volumului, intitulat atât de sugestiv pentru valoarea cuvântului în viață.

Cu câțiva ani în urmă, publicam o carte de poezii, „Taina gândului”, (2015), în care își găsisese loc o poezie numită „Cuvântul”. Îmi amintesc ultima strofă: „Cuvântul e greu, e pustiu, e hain/ Când nu știm cum să-l rostim/ Dar e prieten pentru gând/ Prin el Trăim pe Pământ//”. Dar, să mă întorc „la chemarea” unui scriitor de elită, a unui intelectual remarcabil și să încerc să descifrez mirajul ce-l ascund cuvintele. O iau pe gând, în sus, spre inima mea, să pot da sens celor dezvăluite cu atâta iscusință de poet.

După cum am spus, pare că mirajul din cuvinte să fie de fapt mirajul vieții. De ce? Ce povară poartă cuvintele de sunt atât de grele? De ce un cuvânt poate fi iubire, altul înseamnă dezastru, altul o poartă deschisă Destinului tău? De ce un cuvânt, uneori, este un pansament pentru rănilor tale făcute de viață, de ce cuvintele ne leagă, apoi ne dezbină, iar altele se ascund în noi și nu mai vor să fie rostite? De ce cuvintele poartă uneori atât amar în ele sau pot deveni „cheie” în împlinirea ta? Cartea „Mirajul cuvintelor”, prezentată într-o grafică de excepție, pare să atingă multe din problemele esențiale ale vieții. Pentru Dan Teodorescu, cuvintele par atât de încărcate de sensuri, încât recunoaște că viața noastră e plină de cuvinte nestrigate. Iată ce spune poetul: „Toate păsările îmi cuprind mâinile/ și le poartă prin văzduh și prin ceață/ și prin cuvinte nestrigate/ și prin dimineată//”.

Cu alte cuvinte, viața noastră nu e numai ce se vede, ceea ce putem înțelege, ci e mult mai complicată. Autorul, de fapt, consolidează o filosofie a existenței noastre spirituale, care nu-i posibilă fără comunicare, ce fără de cuvinte nu-i posibilă. Ce nu-i răcnit, nu-i chemare, ne aparține fiecăruia în parte. Poate asta

DAN TEODORESCU
19 aprilie 1950 - 29 aprilie 2023

face diferența dintre noi. Cum ai descrie o primăvară fără de cuvintele: iarbă, flori, verde, lumină etc? Cum ai începe o Rugăciune fără cuvintele „Iartă-mă Doamne!”. Ce-om face fără cuvintele: mulțumesc, mi-e dor, te iubesc, te iert, te aștept etc? În această zonă ne trimite celebrul Dan Teodorescu prin cariera sa, vasta lui carieră, să căutăm, să înțelegem ce miracol găsim în cuvinte! Poetul nu separă partea frumoasă a vieții de partea zbuciumată, fără de care nu se poate trăi.

„Primăvara din noi se zbate/ Ca o floare spulberată/ De vânturi turbate...//”. Primăvara din noi poate fi asemuită cu viața pe care începem să o trăim, dar care ne expune multor încercări, prin care trecem. Dan Teodorescu, filosoful cuvintelor, enigmatic așezate, ne face de fapt un tablou al vieții din care nu lipsește nimic: iubire, iertare, durere, deșertăciune, până nici de sfidare nu a uitat: „Copacii de pe dealuri/ Își alungă nepăsarea...//”. Autorul nu trece superficial peste nimic din ce spune, dar are grijă să evedențieze cuvintele care au rădăcini adânci în pământ: Doină, ȚARĂ, DOR, Iubire, etc. În „Inima muntelui” spune: „Îmi plâng izvoarele crescute pe umăr/ Și-mi plâng

iubirile crescute sub pleoape!//”. Frumusețea versului te duce de fapt în primul rând la dragostea de patrie, de natura binecuvântată a plaiurilor noastre. Volumul „Mirajul cuvintelor”, născut într-o perioadă de restriște pentru poporul român și nu numai, poartă un mesaj în care auzi cuvintele tropăind, așa cum spune poetul în una din poezii. Acea neliniște, nesiguranță, care ne obligă să ne conformăm unui prezent ce pare dușman mai curând decât prieten, căutând frumusețile, adevărurile, enigmele din cuvinte care au darul de a ne aduna, de a ne ține aproape și de a ne salva sufletele de la piere.

Dan Teodorescu este un patriot, un om credincios neamului său, poate și din acest motiv poezia nu apare cu toate înțeleșurile la prima vedere. Versurile au idei care-și ascund valorile tocmai pentru a nu le devaloriza. Cine va citi „Mirajul cuvintelor” se va întoarce mereu, să mai descopere ceva... Oricât am vorbi despre autorul acestui volum, nu vom putea spune tot. Dan Teodorescu este complex, complexitate dată de opera sa vastă, de experiența anilor pe care-i poartă cu mândrie și seninătate.

NE TREBUIE ÎMPĂRATUL

Ion IANCU VALE

Ca într-o necontrolabilă mișcare tectonică, societatea românească este acum fracționată de o crevasă vastă, adâncă și largă: mizeria umană. Simțită acut, la diferite nivele și-n diferite feluri, de fiecare dintre noi, realitatea crudă și glacială este evidențiată cu minuțiozitate și cinism de către cea mai mare parte a mass-media.

Într-o cavalcadă amețitoare românul este asaltat cu mii și mii de impulsuri senzoriale care de care mai nocive. Ele îi parvin prin mulțimea de informații audio, video sau scrise: violuri sadice, crime abominabile, dureroase drame familiale, anunțuri privind scumpiri incredibile, taxe absurde, cancanuri mondene și fără perdea, shouri stupide, muzică de gang, stupefiante declarații politice etc.

Toate acestea, inclusiv o sărăcie lucie, generalizată, asaltează zi de zi, ceas de ceas, ca o caracatiță uriașă, existența omului de rând. Întrebați ce este de făcut, aproape invariabil oamenii, și nu doar cei simpli, răspund marcați de-o implacabilă apatie și-o deznădejde iremediabilă: „Ce să mai faci? Nu mai este nimic de făcut”. Doar oamenii încă întregi la minte, nemarcați de psihologia criminală, bolșevică, ce încă funcționează, sunt conștienți că mai sunt soluții, că se mai poate face ceva. Una dintre acestea are un aer legendar, este antică și a fost

folosită cu mare succes de către strămoșii noștri latini. Pusă și acum în practică ar da rezultate de necrezut.

De multe ori împărații romani, fie ei Cezar, Claudius, Nero, Caligula etc, constatau, la un moment dat, că vistieria imperială este goală și nu mai aveau posibilitatea de a asigura, nici măcar „pâinea și cirul” pentru plebea romană. Acest lucru creea nemulțumiri mari poporului, iar riscul unor revolte devenea deseori iminent.

În consecință pentru a nu se ajunge la lupte interne și având în vedere că nici din vastul imperiu roman, deseori, nu se mai putea aduce mare lucru pentru a se completa deficitul financiar, imperatorii apelau la o soluție neobișnuită. Făceau rost de bani chiar la ei acasă. Depistau astfel patricieni, senatori și magnați cărora le căutau sau le fabricau, diverse învinuiri: trădare, uelțire, nesupunere...

Îi trimiteau apoi, „elegant”, să-și taie venele în baie și le confiscau avutul cu care linișteau plebea înfometată și pe cale de a se răzvrăti.

Spre o situație similară se îndreaptă acum societatea noastră, poporul este tot mai spoliat, din ce în ce mai sărăcit iar „patricieni” bogați sunt deja cu toptanul. Cât despre învinuiri, la noi nici măcar nu este cazul să fie fabricate, ele existând din belșug, la vedere: corupție, birocrăție, evaziune fiscală, trădare, trafic cu suflete și trupuri umane etc... Ne mai trebuie doar „Împăratul...”

Din publicistica mea
„JUSTIȚIARUL”, 11 martie 2004

Mihai Eminescu și Regina Elisabeta

Scriitori contemporani, despărțiți însă de o imensă prăpastie socială, Mihai Eminescu și Regina Elisabeta a României au avut o relație glacială. În ciuda unei admirații sincere a reginei față de poet, Eminescu nu a vrut să frecventeze Curtea Regală, iar cei doi s-au întâlnit față în față doar de două ori.

Născută la 29 decembrie 1843, regina Elisabeta, care semna cu pseudonimul literar Carmen Sylva, a fost contemporană cu Mihai Eminescu, născut la 15 ianuarie 1850. Mai mult, cei doi sunt născuți sub aceeași zodie, Capricorn, și s-au întreținut la propriu din scris. Casa Regală a României era una dintre cele mai sărace din Europa și își completa veniturile inclusiv din drepturile de autor și reclamele Elisabetei pentru mașini de scris, apărute în ziarele occidentale. Acestea sunt, însă, singurele similitudini dintre caracterele și destinele celor doi celebri contemporani, despărțiți de o imensă prăpastie socială. Un prim contact, de la distanță, dintre Eminescu și regină se produce în 1879, când poetul traduce o poezie publicată în Germania de Elisabeta, „traducere care a avut critici foarte proaste“, potrivit Corinei Dumitrache, muzeograf la Castelul Peleş.

În frac împrumutat la prima întâlnire cu regina

Urmează și o primă întâlnire, față în față, între cei doi, însă abia în 1882, pe 30 octombrie. În paralel cu preocupările de regină și scriitoare, Elisabeta era și o mare susținătoare a artelor, salonul său fiind frecventat, printre alții, de Titu Maiorescu, Vasile Alecsandri și George Enescu. Dar și de Mite Kremnitz, cumnata lui Maiorescu, doamnă de onoare a Elisabetei, scriitoare, dar și una dintre femeile despre care s-a afirmat că au fost iubitele lui Eminescu și muză a uneia dintre cele mai frumoase poezii, „Atât de fragedă...“ În salonul Elisabetei nu ajungea însă și Eminescu, cunoscut publicist antidinastic, dar regina îi „forțează“ mâna după ce, în 1881, împreună cu Mite, traduce 21 de poezii ale poetului și insistă pe lângă Titu Maiorescu să-l invite pe Eminescu la curtea din București. „Este prima întâlnire față în față dintre Eminescu și regina Elisabeta. Poetul a venit îmbrăcat într-un frac împrumutat și a fost tot timpul indispus și taciturn, pe când Elisabeta, un suflet bun și sensibil, s-a purtat foarte frumos cu el și i-a complimentat versurile. În majoritatea timpului a vorbit Maiorescu, iar după întâlnire, Eminescu i-ar fi reproșat acestuia că «l-a dat în spectacol»“, spune Corina Dumitrache.

Un zeu servit de o muritoare

Eminescu a fost servit cu ceai, personal, de regină, pe care acesta l-a băut cu sete, iar mai târziu, sub influența întâlnirii, Elisabeta a notat că poetul i-a lăsat impresia căfelul în care a privit-o era cea „a unui zeu servit de o muritoare“. Mai mult, tot potrivit reginei, când i-a lăudat versurile, Eminescu a răspuns placid „Versurile se desprind de noi ca frunzele moarte de copaci“. Momentul culminat al întâlnirii și care va influența definitiv relațiile dintre cei doi scriitori, se produce în momentul în care Elisabeta i-a cerut o opinie despre una dintre poeziile sale, episod relatat de Delavrancea. Eminescu i-a răspuns reginei cu sinceritate „Majestate! În forma actuală cred că ar fi mai bine să nu fie publicată“. Obișnuită cu laudele, Elisabeta a fost destul de ofensată și, potrivit unei relatări a lui Gheorghe Eminescu, nepotul poetului, aceasta i-ar fi spus „Uیți că vorbești cu regina României?“, „Da, dar nu cu regina poeziei!“ „Nu sunt informații clare dacă aceste replici s-au rostit cu adevărat, fiind consemnate la nivel folcloric, însă este cert că Eminescu i-a spus reginei că respectiva poezie ar fi mai bine să nu fie publicată, cel puțin în respectiva formă. Delavrancea scrie totuși că doar două persoane au avut curajul de a contesta opera reginei, Kogălniceanu și Eminescu“, explică muzeograful de la Peleş. Este cert că, după această întâlnire în care Eminescu i-a făcut o impresie proastă, relațiile dintre poet și regină devin glaciale, iar în 1883, după apariția „Luceafărului“, regina găsește poemul „o proastă imitație a lui Alecsandri“.

Scriitorii Mihai Eminescu și Regina Elisabeta - o relație glacială celebră: „Uیți că vorbești cu regina României?“, „Da, dar nu cu regina poeziei!“

Propus de Al. S.B.

„ISTORIILE” SCRIITORULUI

ION N. OPREA

Al. Florin ȚENE

De-o viață, scriitorul și publicistul ieșean Ion N. Oprea a promovat creațiile literare ale confracților, atât în paginile publicațiilor vremii, dar mai ales, în ultimii ani prin seria de „Istorie, comentarii, miscelanea”, ajunse la volumul 81, apărute, în condiții grafice deosebite, la Editura „Armonii culturale”.

Volumul cu numărul 81, îmi confirmă, ceea ce scriam în urmă cu câțiva ani, că harnicul și talentatul scriitor Ion N. Oprea este un promotor cultural, promovând creațiile literare, istorice, și științifice, ale autorilor din România profundă și tainică, în volumele sale.

Volumul 81, de care facem vorbire, are un conținut bogat, se deschide cu un motto, cu clarviziunea lui Nicolae Steinhardt de la Paris în anul 1937, din care redau doar o frază, care se potrivește ca o mânășă, vremurilor actuale: „Trei fenomene ale timpului: invazia verticală a barbarilor, domnia proștilor, trădarea oamenilor cumsecade.”

Consistentul volum se deschide cu articolul academicianului Ioan-Aurel Pop despre „Dacii și romanii”, publicat inițial în revista „Cultura”, în care Președintele Academiei Române, conchide: lui Vasile Pârvan: „îi slăvim pe daci pentru vitejia lor și îi binecuvântăm pe romanii cuceritori, căci datorită lor ne-am născut noi, miracolul românesc”

Poezia „De Paști” semnată de poeta clujeană Persida Rugu, aduce un omagiu Sfintei Sărbători, simbolul iertării și speranței, așa cu specifică în ultima strofă. Tot această poetă mai publică un articol însoțit de o fotografie rară, din 1888, înfățișându-l pe M. Eminescu, alături de Veronica Micle și Al. Vlahuță, însoțiți de actorii Teatrului Național, avându-l în prim plan pe I.L. Caragiale.

Virgil Ene, medic și profesor universitar din Timișoara semnează un interesant eseu despre Eminescu ca om de știință, astrofizician și primul cosmonaut al lumii.

Remarcăm, că mai toate creațiile literare și științifice din volum sunt însoțite de fotografiile autorilor, inclusiv cu imagini care completează vizual creația autorilor.

În două pagini, alături de fotografia scriitorului Al. Florin Țene este promovat cenaclul literar din Cluj-

Napoca, ce poartă numele acestui scriitor, autor a 105 de cărți publicate, printre care celebrele romane despre Sfinții Închisorilor. Acest articol este semnat de scriitoarea Liliana Moldovan din Târgu Mureș.

Regizorul și scriitorul Ben Todică din Australia publică trei articole despre cunoscutul artist plastic din SUA, originar din Deva, Robert Horvath.

Cartea mai publică 57 de pagini cu studiile de istorie semnate de istoricul Ionuț Țene, care este considerat de către Ion N. Oprea un original Dimitrie Gusti, contemporan cu noi. Remarcăm studiile despre valahii din Bitinia, din Asia Mică, regatul Țara Românească din Moravia valahă din Cehia, despre valahii din Bosnia, valahii din Polonia și Cehia, originile etno-lingvistice ale valahilor rumâni din Galiția roșie, despre românii care au înfruntat la începutul secolului XI vichingii, valohii români din nordul Transcarpatiei, din Ucraina, valahii din peninsula Sinai, Aceste studii aprofundate, evidențiază pregnant, rolul românilor și dezvoltarea civilizației acestora în diferite zone ale Terrei. Prin publicarea acestor studii, Ion N. Oprea aduce un plus la istoria noastră prin talentatul istoric Ionuț Țene, scriitor, membru al Uniunii Scriitorilor și al UZPR, fiind și vicepreședinte al Ligii Scriitorilor.

Capitolul III, intitulat „Jocuri-Jocuri de cuvinte” cuprinde o amplă analiză a profesorului universitare dr.ing. Constantin Nițu, general în rezervă în Armata Română, despre geografia lingvistică

Capitolul IV, intitulat „Zâmbete-Zâmbete, de 1 aprilie” care cuprinde ziceri despre zâmbetele noastre, iar de la George Măndicescu din Ploiești, relatează câteva întâmplări cu tâlc. Nina Cassian este prezentă cu un text despre limba sparg, o limbă indo-europeană din grupul italic.

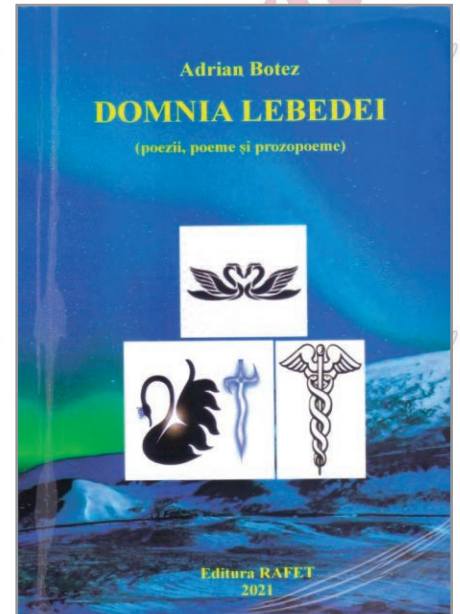
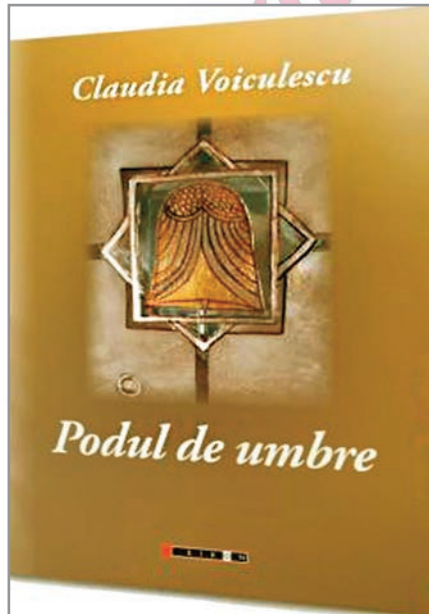
Cartea se încheie cu enumerarea cărților publicate de Ion N. Oprea, a volumelor scrise în colaborare, referințe critice, inclusiv Prefețe și Postfețe.

Autorul acestei serii de „Istorie” este un promotor cultural, volumele acestea contribuie la iluminarea deplină a istoriei culturii române, deschizând, în fapt, o discuție fertilă asupra unor creații ce nu și-au epuizat sensurile, se constituie în dovezi de preț ale lucidității creației a unor obținui, a unor opere noi ce devin componente ale istoriei culturii noastre contemporane.

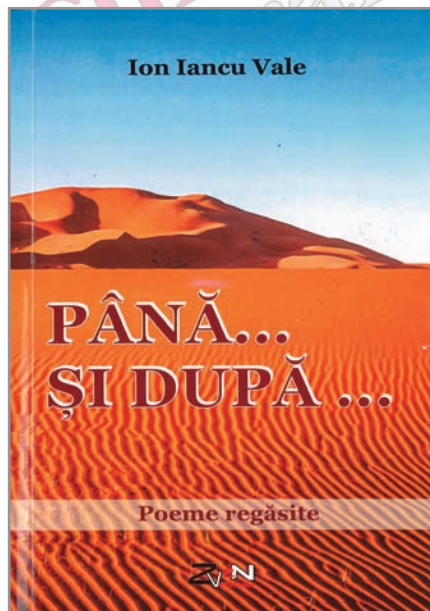
Autorul este un erudit al vremurilor noastre, care este influențat istoriografic de marea operă grecească, de „Istoriile” lui Herodot.

Climate literare

Cărți din biblioteca revistei *Climate literare*

Cogito

„Dacă nu am avea defecte nu ne-ar face plăcere să le vedem pe ale celorlalți.”

La Rochefoucauld

Contact: Tel. 0722 702578 ; e-mail: ioniancuvale@yahoo.com ;
web site: <http://climate.literare.ro>

